แผนการพัฒนาการเกษตรระดับตำบล
ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
ประจำตำบล นาสีนวน

อำเภอกันทรวิชัย

สำนักงานเกษตรจังหวัดมหาสารคาม

กรมส่งเสริมการเกษตร

พ.ศ. 2565 – 2569

คำนำ

แผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลนาสีนวน จัดทำเป็นแผน 3 ปี ตั้งแต่ ปี2561 – 2565 ดำเนินการโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแสวงหาแนวทางพัฒนาทางด้านการเกษตรที่ตรงกับปัญหาความต้องการ และสอดคล้องกับแนวนโยบายของภาครัฐ แผนพัฒนาการเกษตรนี้ยึดแนวทางหลัก 3 แนวทาง ได้แก่ แผนถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร แผนธุรกิจชุมชน และแผนปรับปรุงฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

จึงขอขอบคุณผู้นำหมู่บ้าน ผู้นำกลุ่มอาชีพ อาสาสมัครเกษตร ตลอดทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้คำปรึกษาทุกคน จนสามารถจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการเกษตรของตำบลเป็นผลสำเร็จ เพื่อนำแผนไปใช้พัฒนาพื้นที่ต่อไป

ณัฐพล ภูพันนา
คณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
ประจำตำบลนาสีนวน
กุมภาพันธ์ 2565

สารบัญ

เรื่อง **หน้า**

บทที่ 1 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

1.1 ข้อมูลทางกายภาพ

ที่ตั้ง อาณาเขต และเส้นทางคมนาคม..... 1

สาธารณูประโภคและสิ่งปลูกสร้าง..... 1

ภูมิประเทศและเนื้อดิน..... 3

แหล่งน้ำ..... 3

ข้อมูลกลุ่มชุดดิน ความเหมาะสมของดิน..... 3

ภูมิอากาศและปริมาณน้ำฝน..... 3

ภัยธรรมชาติ.....10

1.2 ข้อมูลทางชีวภาพ

การถือครองพื้นที่.....10

ระบบการปลูกพืช..... 11

การปลูกพืชและเทคโนโลยีการผลิต.....12

การเลี้ยงสัตว์,แมลงพื้นบ้านและเทคโนโลยีการผลิต.....13

การประมง..... 14

1.3 ข้อมูลทางเศรษฐกิจ

อาชีพและจำนวนผู้ประกอบอาชีพ.....14

รายได้ของครัวเรือน.....15

รายจ่ายของครัวเรือน.....

แรงงานและการเคลื่อนย้ายแรงงาน.....16

ต้นทุนการผลิตพืช.....17

ต้นทุนการผลิตสัตว์,แมลงจิ้งหรีด.....17

ข้อมูลการตลาด.....18

วิถีการตลาด.....18

1.4 ข้อมูลทางสังคม

ครัวเรือนและประชากร.....19

ศาสนา ประเพณีและความเชื่อ.....20

การรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพ.....

บทที่ 2 สังเคราะห์ข้อมูล และสถานการณ์ของชุมชน

สภาพปัญหาและความสำคัญเร่งด่วนของปัญหา.....24

ลำดับความสำคัญของปัญหา ความต้องการ.....24

ศักยภาพของชุมชน.....24
วิสัยทัศน์หรือภาพฝันของชุมชน.....25
สังเคราะห์ข้อมูล
ประวัติและเงื่อนไขการประกอบอาชีพ.....26
วิเคราะห์การประกอบอาชีพ.....26
กลยุทธทางเลือก.....27
บทที่ 3 แนวทางการพัฒนาชุมชน
แผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล
แผนถ่ายทอดเทคโนโลยี.....28
แผนการลงทุน (แผนธุรกิจชุมชน).....28
แผนปรับปรุงและฟื้นฟูธรรมชาติสิ่งแวดล้อม.....29
สรุปแผนแต่ละด้าน.....30

ภาคผนวก

กระบวนการจัดเวทีชุมชน.....31
บัญชีสรุปโครงการพัฒนาและงบประมาณ.....32
รายระเอียดโครงการและงบประมาณ.....32
สรุปแผนปฏิบัติการประจำปี.....28

บัญชีตาราง

ตารางที่ / เรื่อง **หน้า**

1 แหล่งน้ำที่สำคัญ.....5

2.การกระจายตัวของน้ำฝนในรอบ 10 ปี.....5

3.ปริมาณน้ำฝนในรอบ 7 ปี.....10

4.ระบบการปลูกพืช.....11

5.ข้อมูลการผลิตและเทคโนโลยีการผลิตพืช.....12

6.ข้อมูลการผลิตและเทคโนโลยีการผลิตสัตว์,แมลงพื้นบ้าน.....13

7.อาชีพและจำนวนผู้ประกอบอาชีพ.....

8.รายได้ของครัวเรือน.....15

9.รายจ่ายของครัวเรือน.....15

10.อัตราค่าจ้างแรงงานในท้องถิ่น.....16

11.ต้นทุนการผลิตพืช.....17

12.ต้นทุนการผลิตสัตว์,แมลงพื้นบ้าน.....17

บัญชีรูปภาพประกอบ

รูปที่

1.แผนที่แสดงขอบเขตการปกครอง.....2

2.แผนที่แสดงที่ตั้งหมู่บ้านในพื้นที่ตำบลนาสีนวน.....2

3.แผนที่แสดงหน่วยดิน.....4

4.กราฟแสดงสถิติน้ำฝน.....8

บทที่ 1
สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

1.1ข้อมูลทางกายภาพ

ที่ตั้ง อาณาเขต และเส้นทางคมนาคม

ตำบลนาสีนวนตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของตัวอำเภอ มีพื้นที่ทั้งหมด 64 ตารางกิโลเมตร หรือ 40,000 ไร่ ห่างจากอำเภอประมาณ 12 กิโลเมตร อยู่ห่างจากตัวจังหวัด 21 กิโลเมตร ตามเส้นทางคมนาคมสายเชียงยืน–มหาสารคาม (รูปที่ 1)

ทิศเหนือ จดอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

ทิศใต้ จดตำบลขามเรียง ตำบลเขวาใหญ่ อำเภอกันทรวิชัย

ทิศตะวันออก จดตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย

ทิศตะวันตก จดตำบลหนองซอน อำเภอเชียงยืน

เส้นทางคมนาม มีถนนตัดผ่านแต่ละหมู่บ้านค่อนข้างสะดวกคือ

- ถนนลาดยางสายกันทรวิชัย-เชียงยืน,สายมหาสาคาม-เชียงยืน ,สายบ้านหนองคู- หนองอุ่ม,และสายบ้านหนองอุ่ม-ดอนเงินตำบลเขวาใหญ่ รวมระยะทาง 12.105 กม.
  - ถนน ค.ส.ล. เชื่อมภายในหมู่บ้าน รวมระยะทาง 72.846 กม.
  - ถนนลูกรัง เชื่อมหมู่บ้าน รวมระยะทาง 18.667 กม.
  - ถนนลาดยาง 5.5 กม.

สาธารณูประโภคและสิ่งปลูกสร้างต่างๆ

1. สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า 2 จุด พื้นที่ 4,200 ไร่ ครองส่งน้ำ 2 สาย
2. โรงเรียน 9 แห่ง ขยายโอกาส 1 แห่ง มัธยม 1 แห่ง
3. ศูนย์เด็กเล็ก 4 แห่ง
4. หอกระจายข่าว 24 แห่ง
5. ฉางเก็บข้าวเปลือก 5 แห่ง
6. ปะปาหมู่บ้าน 10 แห่ง
7. บ่อบาดาลสาธารณะ 60 แห่ง บ่อน้ำตื้น 150 แห่ง
8. ไฟฟ้ามีครบทุกครัวเรือน
10. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ 2 แห่ง

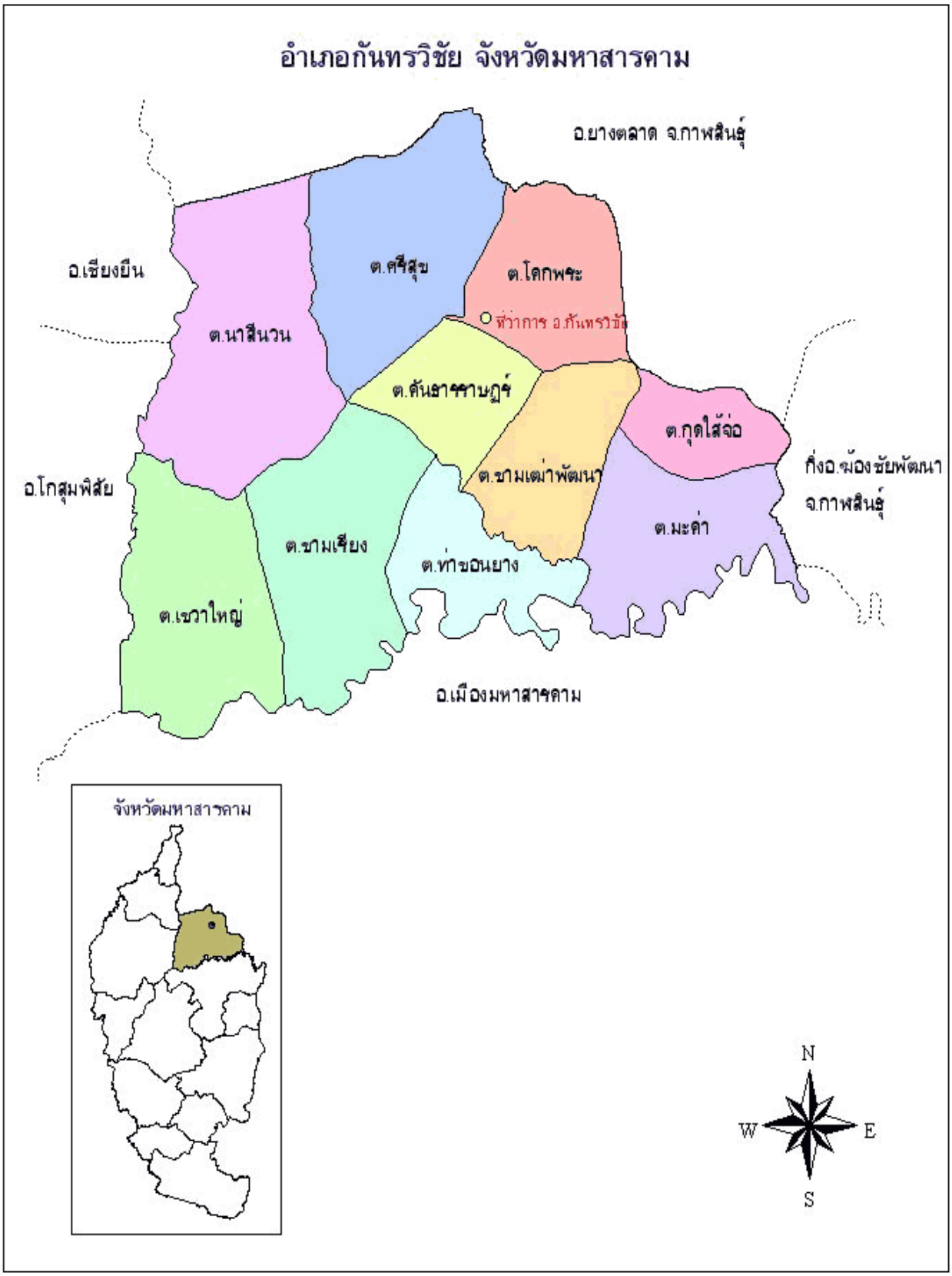
อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม
อ.ยางตลาด จ.กาฬสินธุ์
อ.เชียงยืน
ต.ศรีสุข
ต.โคกพระ
ที่ว่าการ อ.กันทรวิชัย
ต.นาสีนวน
ต.คันธารราษฎร์
ต.กุดใส้จ่อ
อ.โกสุมพิสัย
ต.ขามเฒ่าพัฒนา
กิ่งอ.ฆ้องชัยพัฒนา
จ.กาฬสินธุ์
ต.ขามเรียง
ต.มะค่า
ต.ท่าขอนยาง
ต.เขวาใหญ่
อ.เมืองมหาสารคาม
จังหวัดมหาสารคาม
N
W
E
S

ภูมิประเทศและเนื้อดิน

สภาพภูมิประเทศตำบลนาสีนวนโดยทั่วไปเป็นลูกคลื่นลอนลาด ทางทิศเหนือเป็นที่สูงและลาดต่ำลงมาทางด้านทิศใต้ มีความสูงจากระดับน้ำทะเลระหว่าง 146-156 เมตร

ที่ลุ่ม (ที่ราบขั้นบันไดขั้นต่ำและส่วนล่างของที่ราบขั้นบันไดขั้นกลาง) เนื้อดินประมาณ 16,460 ไร่ เนื้อดินร่วนถึงเหนียวและร่วนปนกรวด ปัจจุบันมีระบบสูบน้ำด้วยไฟฟ้า 2 จุด ครอบคลุมพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 4,200 ไร่

ที่ดอน (ที่ราบขั้นบันไดขั้นกลางและที่ราบขั้นบันไดชั้นสูง) พื้นที่ประมาณ 10,000 ไร่ เนื้อดินเป็นดินร่วน

ที่ราบลุ่มริมแม่น้ำ (สันริมน้ำและที่ลุ่มต่ำ) เนื้อที่ประมาณ 5,624 ไร่ เนื้อดินเป็นดินเหนียว

แหล่งน้ำ

ตำบลนาสีนวน มีแหล่งน้ำธรรมชาติได้แก่ ลำห้วยเชียงส่ง ลำห้วยสีดา (ห้วยวังแซว) ลำห้วยสายคอ และมีแหล่งน้ำอื่นๆ (ตารางที่ 1) ระดับน้ำใต้ดินในช่วงฤดูแล้งมีระดับลึก ประมาณ 40 เมตร จากผิวดิน

ข้อมูลกลุ่มชุดดินและสมรรถนะของดิน

ดินที่พบปรากฏในแผนที่แสดงความเหมาะสมของดิน กรมพัฒนาที่ดิน มีกลุ่มชุดดินที่ 20 (ประมาณ 38%) กลุ่มชุดดินที่ 40 (ประมาณ 24%) กลุ่มชุดดินที่ 7 (ประมาณ 10%) กลุ่มชุดดินที่ 18 (ประมาณ 8%) กลุ่มชุดดินที่ 22 (ประมาณ 4%) และกลุ่มชุดดินอื่นๆ กลุ่ม**ชุดดิน** ประกอบด้วย

1. กลุ่มชุดดิน18	พื้นที่ประมาณ 3466.76 ไร่
2 กลุ่มชุดดิน 19	พื้นที่ประมาณ 172.43 ไร่
3 กลุ่มชุดดิน 20	พื้นที่ประมาณ 15713.56 ไร่
4 กลุ่มชุดดิน 22	พื้นที่ประมาณ 1739.31 ไร่
5 กลุ่มชุดดิน 25	พื้นที่ประมาณ 684.95 ไร่
6 กลุ่มชุดดิน 36	พื้นที่ประมาณ 966.22 ไร่
7 กลุ่มชุดดิน 4	พื้นที่ประมาณ 1207.81 ไร่
8 กลุ่มชุดดิน 40	พื้นที่ประมาณ 10022.04 ไร่
9 กลุ่มชุดดิน 44	พื้นที่ประมาณ 198.28 ไร่
10 กลุ่มชุดดิน 4	พื้นที่ประมาณ 4245.71 ไร่

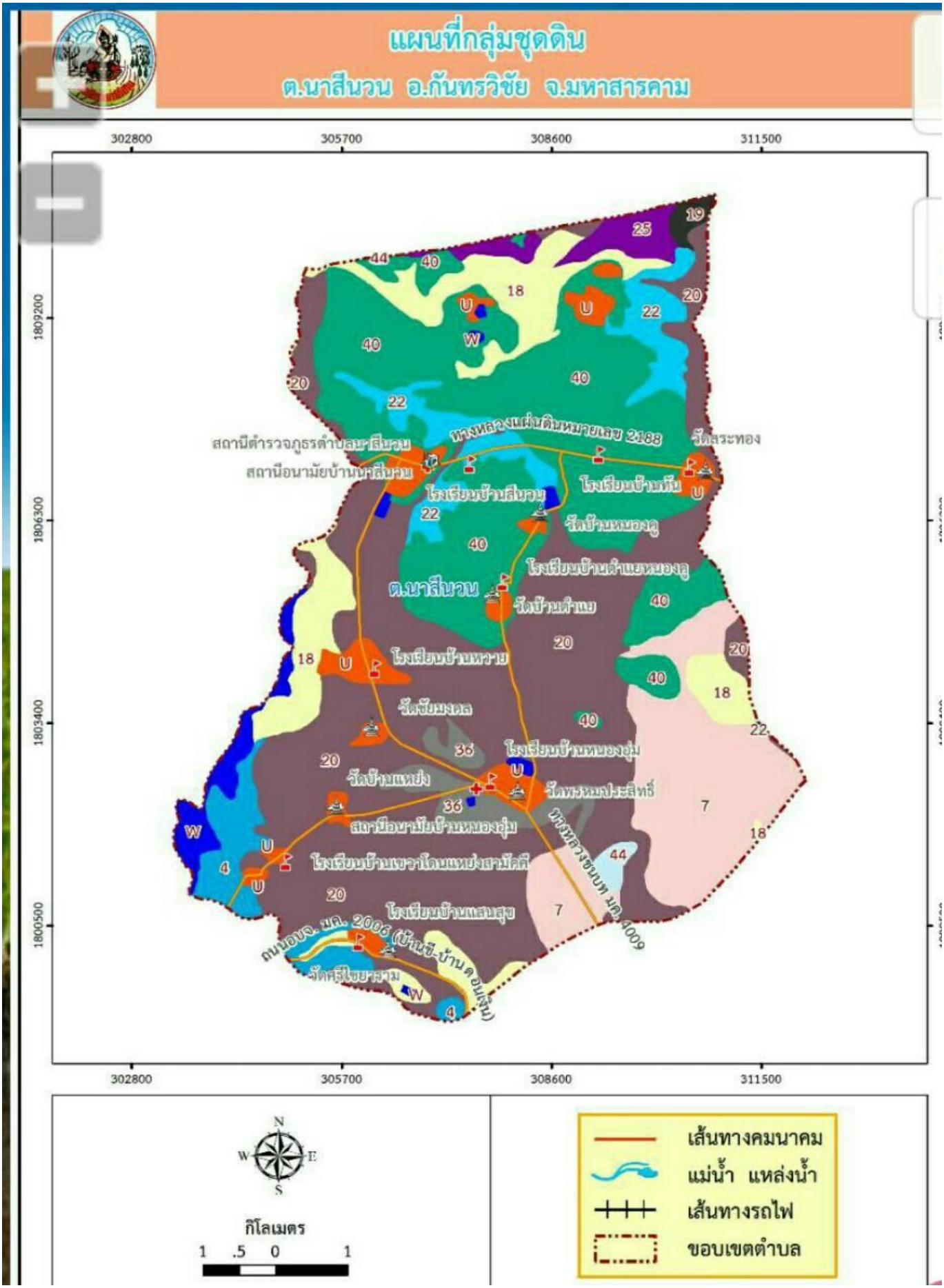
แผนที่กลุ่มชุดดิน
ต.นาสีนวน อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม
302800
305700
308600
311500
1809200
1806300
1803400
1800500
สถานีตำรวจภูธรตำบลนาสีนวน
สถานีอนามัยบ้านนาสีนวน
ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2188
วัดสระทอง
โรงเรียนบ้านสีนวน
โรงเรียนบ้านหิน
วัดบ้านหนองคู
โรงเรียนบ้านดำแยหนองคู
ต.นาสีนวน
วัดบ้านดำแย
โรงเรียนบ้านหวาย
วัดชัยมงคล
โรงเรียนบ้านหนองอุ่ม
วัดบ้านแหย่ง
วัดพรหมประสิทธิ์
สถานีอนามัยบ้านหนองอุ่ม
โรงเรียนบ้านเขาโดนแหย่งสามัคคี
ทางหลวงชนบท มค.4009
โรงเรียนบ้านแสนสุข
ถนนอบจ. มค. 2006 (บ้านขี้-บ้านดอนจิน)
วัดศรีไชยาราม
กิโลเมตร
1 .5 0 1
N
W
E
S
เส้นทางคมนาคม
แม่น้ำ แหล่งน้ำ
เส้นทางรถไฟ
ขอบเขตตำบล

ตารางที่ 1 แหล่งน้ำที่สำคัญในตำบลนาสีนวน

ชื่อแหล่งน้ำ	พื้นที่ (ไร่)	หมู่ที่	การใช้น้ำ	การใช้ประโยชน์
หนองสิม	36	1,14,15	ตลอดปี	อุปโภค,บริโภค,เกษตร
หนองคู	38	3	ตลอดปี	อุปโภค,บริโภค
หนองสิม	12	5,26	ตลอดปี	อุปโภค,บริโภค
หนองนางเลี้ยง	15	5,26	ตลอดปี	อุปโภค,บริโภค
หนองมูล	15	6,19	ไม่ตลอดปี	อุปโภค,บริโภค
หนองพอก	28	6,19	ไม่ตลอดปี	อุปโภค,บริโภค
หนองเม็ก	14	7	ไม่ตลอดปี	อุปโภค,บริโภค
หนองน้ำสร้าง	17	7	ไม่ตลอดปี	อุปโภค,บริโภค
หนองอุ่ม	52	8,12,22,23	ตลอดปี	อุปโภค,บริโภค,เกษตร
หนองผือ	24	8,12,22,23	ตลอดปี	อุปโภค,บริโภค,เกษตร
หนองแก	14	8,12,22,23	ตลอดปี	อุปโภค,บริโภค,เกษตร
หนองแข่	11	8,12,22,23	ไม่ตลอดปี	อุปโภค,บริโภค,เกษตร
หนองแหย่ง	15	9,25	ตลอดปี	อุปโภค,บริโภค
สระใหม่	4	13	ตลอดปี	อุปโภค
สระอิสานเขียว	2	13	ตลอดปี	อุปโภค
หนองสระ	2	16	ตลอดปี	อุปโภค
สระโรงเรียน	15	4,20	ตลอดปี	อุปโภค
ห้วยสีดา	4.5กม.	13,5,26	ตลอดปี	เพื่อการเกษตร.
ห้วยเชียงส่ง	9กม.	1,4,10,14,15,2	ตลอดปี	อุปโภค,บริโภค
ห้วยสายคอ	3กม.	0	ตลอดปี	อุปโภค,บริโภค
		12,23		
	314 ไร่,16.5กม			

การใช้แผนที่ดิน ตำบลนาสีนวน

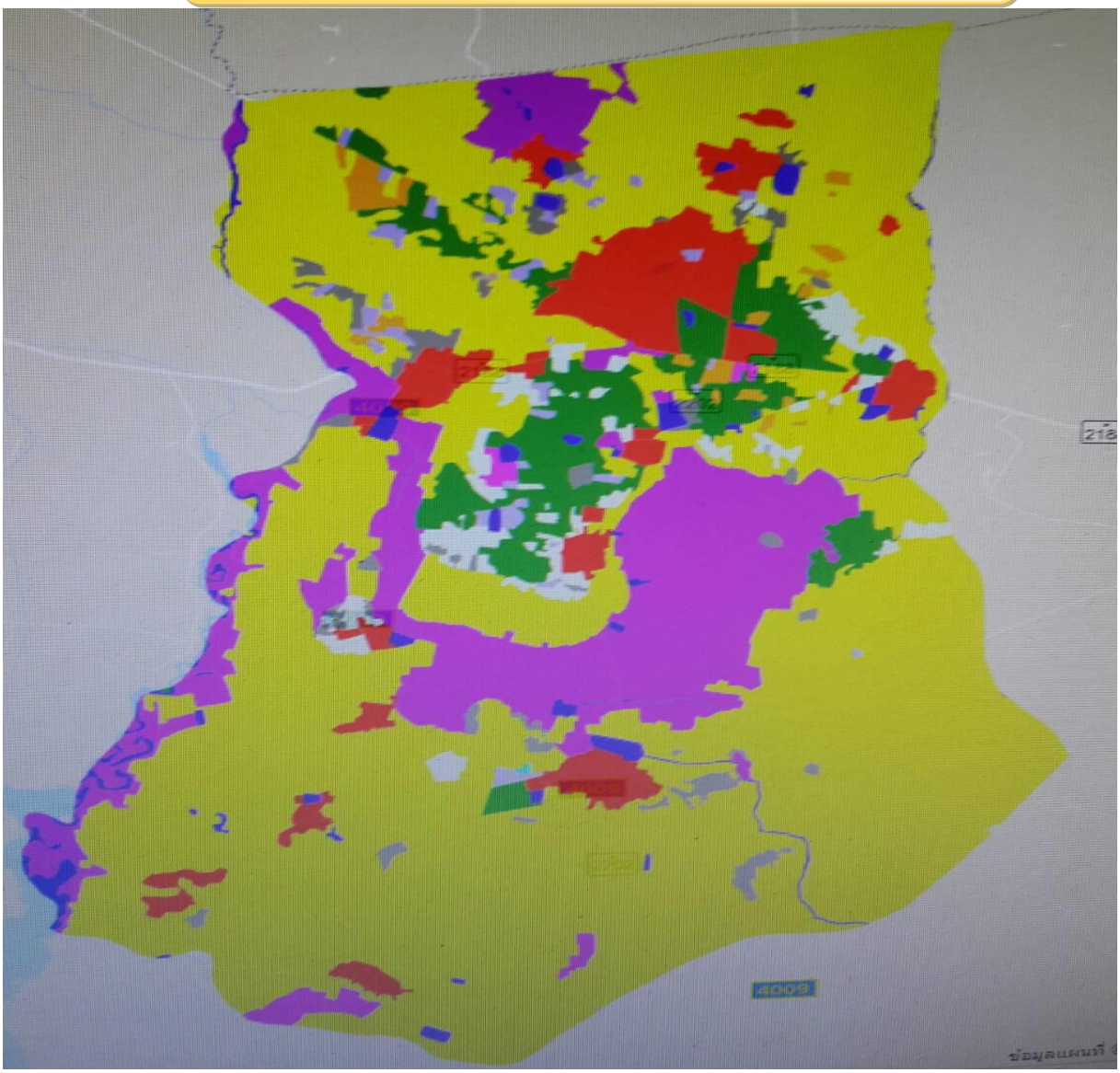

ทรัพยากรดิน ตำบลนาสีนวน

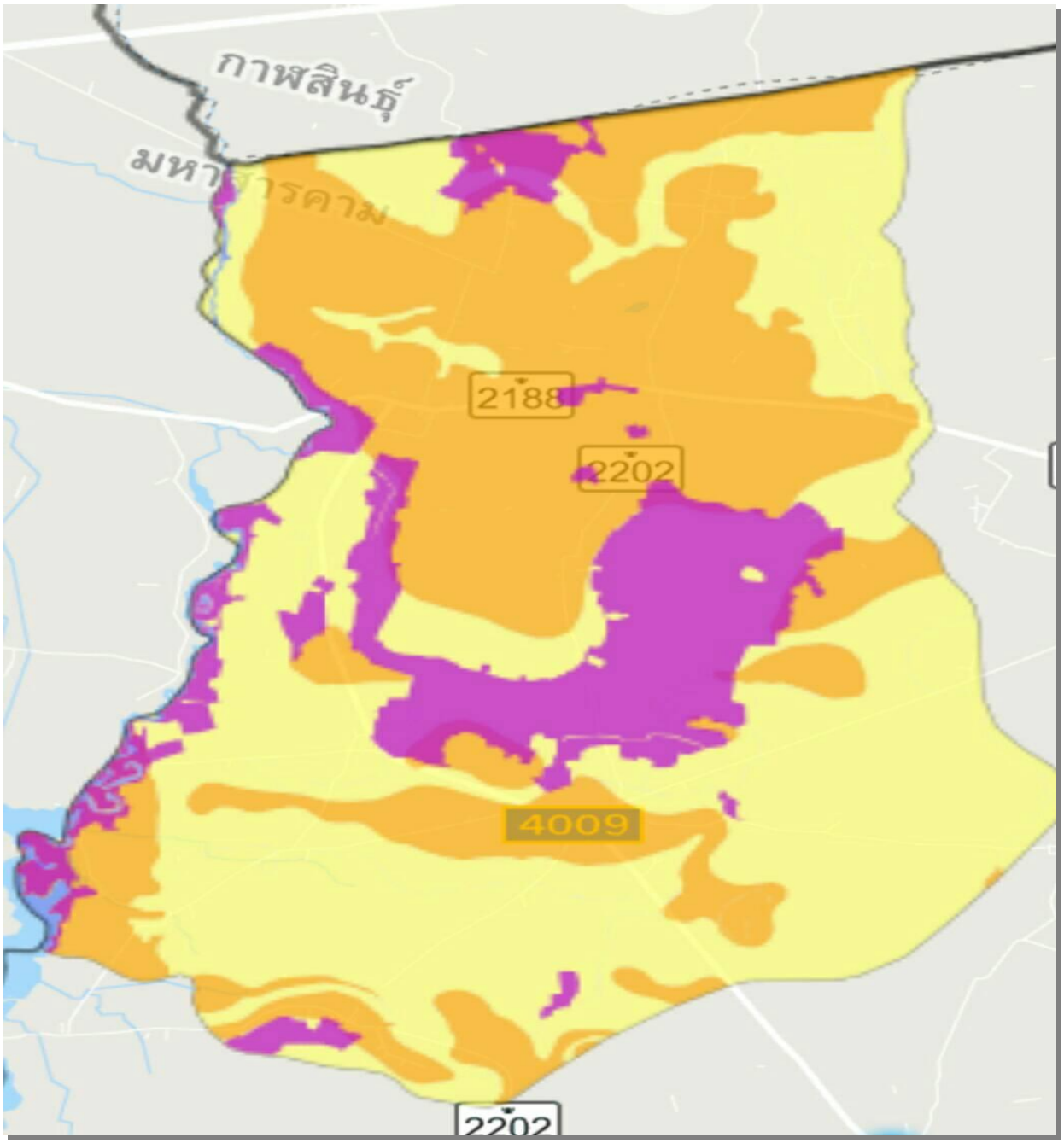

ขอบเขต: ต.นาสีนวน, อ.กันทรวิชัย, จ.มหาสารคาม

ทรัพยากรดิน

- ดินในพื้นที่ราบลุ่ม
- ดินในพื้นที่ดอนในเขตดินชื้น
- ดินในพื้นที่ดอนในเขตดินแห้ง
- กลุ่มชุดดินผสม
- ดินในพื้นที่ลาดชันสูง
- พื้นที่เบ็ดเตล็ด

ที่ดินส่วนใหญ่หรือประมาณร้อยละ 87.50 ใช้พื้นที่เพื่อการทำนา เช่นข้าวกข.6 ข้าวหอมมะลิ105 ข้าวกข. 15 ทั้งแบบนาหว่านและนาดำ ส่วนหน้าแล้งถ้าปีใดมีปริมาณน้ำมากก็จะปลูกข้าวนาปรัง ประมาณ 150- 250 ไร่ ปลูกพืชผักเช่น ข้าวโพดฝักสด ถั่วฝักยาว และพืชผักอื่นๆ ส่วนพื้นที่ที่เหลือจะปล่อยเป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ เป็นที่รกร้างว่างเปล่า

ภูมิอากาศและปริมาณน้ำฝน

ตำบลนาสีนวนมีภูมิอากาศแบบมรสุม มีฝนตกสลับกับอากาศแห้งแล้ง ฝนตกชุกประมาณเดือนสิงหาคม ถึงกันยายน ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่อปี 1,040.60 มิลลิเมตร อุณหภูมิเฉลี่ยต่อปีประมาณ 28 องศาเซ็นติเกรด ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยต่อปี 65-70 เปอร์เซ็นต์ ปริมาณการกระจายตัวของน้ำฝนในรอบ 7 ปี (2555-2561) พอสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงการกระจายตัวของน้ำฝนในรอบ 10 ปี (2555-2561)

ปี พ.ศ.	ฝนเริ่มตกเดือน	ฝนตกชุกเดือน	ฝนทิ้งช่วง	โดยสรุป
2558	เม.ย.	พ.ค.	ก.ค.	ฝนตกปานกลาง
2559	มี.ค.	ส.ค.	มิ.ย.	ฝนตกน้อย
2560	เม.ย.	ก.ย.	.	ฝนตกน้อย
2561	ก.ย.	ก.ย.	-	ฝนตกน้อย
2562	ม.ค	ก.ค.	ส.ค.	ฝนตกมาก
2563	เม.ย.	ก.ค.	-	ฝนตกปานกลาง
2564	เม.ย.	พ.ค.	-	ฝนตกมาก

รูปที่ 4 แสดงสถิติน้ำฝนเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2555 – 2561 อำเภอกันทรวิชัย

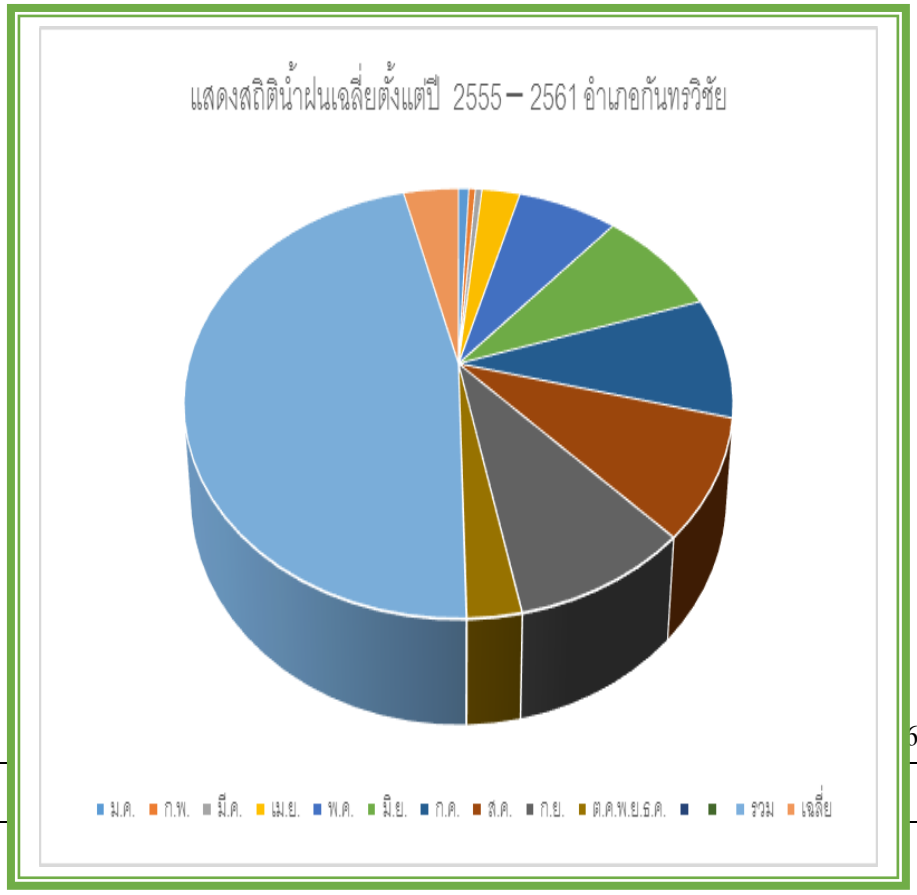

61)

เดือน	ปี2564

ม.ค.	70.2	0	0	0	32.2	0	0
ก.พ.	0	0	0	65.3	0	0	0
มี.ค.	0	30.6	0	35	0	0	0
เม.ย.	105.8	85.3	35.0	20.2	20.3	43.9	66.4
พ.ค.	113.8	115.6	110.7	50.3	183.1	230.9	180.8
มิ.ย.	97.2	116.1	306	175.4	186.6	178.2	142.5
ก.ค.	30.6	191.6	252	223.8	134.4	277	179.7
ส.ค.	113.7	216.5	246.4	132.4	154.9	213.7	168.5
ก.ย.	241.9	143.3	382.3	128.1	69.4	0	303.9
ต.ค.	20.3	40.0	55.2	95.1	156.6	0	12.5
พ.ย.	0	0	0	0	0	0	3.3
ธ.ค.	0	0	0	0	0	0	0
รวม	882	1047	1387.56	925.2	937.56	759.48	607.08
เฉลี่ย	73.5	87.25	115.63	77.1	78.13	63.29	50.59

ภัยธรรมชาติ

1. ภัยแล้ง พื้นที่ส่วนใหญ่จะประสบปัญหาแล้งซ้ำซาก เนื่องจากเป็นที่ดอน ดินไม่อมน้ำ ได้แก่ บ้านหนองเม็ก บ้านนาสีนวน หมู่ที่ 17 หมู่ที่ 1 บ้านโพธิ์มี บ้านโนนสะอาด และบ้านทันบางส่วน พื้นที่มีผลกระทบประมาณ 8,000 ไร่ 640 ครัวเรือน

2. น้ำท่วม พื้นที่ที่มีผลกระทบมักอยู่บริเวณที่ลุ่มต่ำที่มีลำห้วยไหลผ่าน ได้แก่ห้วยเชียงส่ง ห้วยสีด ห้วยสายคอ หมู่บ้านที่มีผลกระทบ เช่น บ้านแสนสุข บ้านแหย่ง บ้านตำแย บ้านหนองอุ่ม บ้านเขวาโดน บ้านหนองโดน พื้นที่เสียหายอยู่ระหว่าง 8,000-10,000 ไร่ 550 ครัวเรือน

1.1 ข้อมูลทางชีวภาพ

การถือครองพื้นที่

1. พื้นที่ถือครองทั้งหมด 41,001 ไร่
2. พื้นที่อาศัย 2,679 ไร่
3. พื้นที่สาธารณะ 2,800 ไร่
4. พื้นที่ป่าไม้ 524 ไร่
5 พื้นที่ทำการเกษตร 28,276 ไร่
   - ทำนา 26,522 ไร
   - พื้นที่ไม้ผล 70 ไร่
   - พื้นที่ไม้ยืนต้น 370 ไร่
   - พื้นที่พืชไร่ 334 ไร่

- พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 6 ไร่
- พื้นที่ทุ่งหญ้าและโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ 974 ไร่

6. พื้นที่แหล่งน้ำ 830 ไร่
7. พื้นที่อื่นๆ 5,859 ไร่

ระบบการปลูกพืช

ก. ฤดูฝน

- เกษตรกรจะทำนาโดยการหว่าน ใช้พันธุ์ข้าวเหนียว กข.6 และพันธุ์ข้าวเจ้าหอมมะลิ105 กข.15 และปลูกพืชผักเพื่อบริโภคในครัวเรือน

ข. ฤดูแล้ง

- ในบริเวณที่มีน้ำเกษตรกรจะปลูกพืชผัก ข้าวนาปรัง

ค. กิจกรรมที่ทำทุกฤดู

- เช่นปลูกอ้อย การปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ การทำไร่นาสวนผสม เห็ดฟาง

ตารางที่ 4 ระบบการปลูกพืชของตำบลนาสีนวน

กิจกรรม	พ.ศ. 2561											
	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	มค.	กพ.	มีค.	เมย.
พืชฤดูแล้ง												
ข้าวนาปรัง												
ข้าวโพด												
พืชผัก												
เพาะเห็ดฟาง												
หม่อนไหม												
หญ้าเลี้ยงสัตว์												
พืชฤดูฝน												
ข้าว												
พืชผัก												
ข้าวโพด												
เพาะเห็ดนางฟ้า												
อ้อย												
หญ้าเลี้ยงสัตว์												

สรุปพืชเศรษฐกิจและทำรายได้ให้แก่เกษตรกรในตำบลนาสีนวน ได้แก่

1. ข้าวนาปี มีพื้นที่ปลูก 26,522 ไร่ ทำรายได้เฉลี่ย 25,000 บาท/ครัวเรือน (พ.ศ.2561)

2. เพาะเห็ดนางฟ้า ขอนขาวเรือนโรง จำนวน 14 เรือนโรง ปีละ 3 รุ่น รายได้เฉลี่ย 35,000 บาท/ครั้ง

3. ข้าวโพดฝักสด พื้นที่ปลูก 34 ไร่ ทำรายได้เฉลี่ย 19,000 บาท/ครัวเรือน

4. ปลูกอ้อย พื้นที่ปลูกหม่อน 70 ไร่ ทำรายได้เฉลี่ย 20,000 บาท/ครัวเรือน

5. ปลูกมันสำปะหลัง พื้นที่ปลูก 97 ไร่ ทำรายได้เฉลี่ย 62,000 บาท/ครัวเรือน

ส่วนพืชอื่นๆปลูกเพื่อการบิโภคและใช้ในครัวเรือนเป็นส่วนใหญ่ เช่นพืชผัก ถั่วฝักยาว หญ้าเลี้ยงสัตว์ ไม้ผล ไม้ยืนต้นปลูกตามหัวไร่ปลายนาและสวนหลังบ้านเนื่องจากพื้นที่จำกัด

ข้อมูลการผลิตและเทคโนโลยีการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

ตารางที่ 5 แสดงข้อมูลการผลิตและเทคโนโลยีการผลิตพืช

ข้อมูลการผลิต	ข้าวนาปี	พืชไร่		พืชผัก		ไม้ผล
		หญ้าเลี้ยงสัตว์	อ้อย	ข้าวโพด	เห็ดนางฟ้า	(มะม่วง)
1. จำนวนครัวเรือน	2,025	140	5	85	4	242
2. พื้นที่ปลูก		974	70	34	14 โรง	177
- เฉลี่ย/ครัวเรือน	12	7 ไร่	14 ไร่	1 งาน	4 โรง	2ต้น
3.พันธุ์ที่นิยมปลูก	กข6มะลิ	หญ้าขน,กินี	ขอนแก่น3	หวาน	นางฟ้า	เขียวเสวย
- แหล่งพันธุ์	ท้องถิ่น	ท้องถิ่น	ท้องถิ่น	สารคาม	กาฬสินธุ์	พ่อค้าเร่
4. ปุ๋ย(ต่อไร่)						
- อัตราการใช้ปุ๋ยคอก	-	-	200กก.	200กก.	-.	20กก/ต้น
- อัตราการใช้ปุ๋ยเคมี	30กก.	30กก.	40กก.	100กก.	-	10-20กก.
5. สารเคมี						
- ชนิด/ปริมาณการใช้	-	-	-	-	-	-
-ชื่อสารเคมี	2,4 ดี	-	-	-	-	-
6. ผลผลิตเฉลี่ย/ไร่(กก)	480	20,000	1,100	950	1,500	600
- ผลผลิตสูงสุด	600	25,000	1,800	1200	2,000	1,000
- ผลผลิตต่ำสุด	360	15,000	600	700	1,000	200
7. ปัญหาการผลิต	-ภัยธรรมชาติ -วัชพืช -โรคแมลง	- ภัยแล้ง	-โรครากเน่า แมลง -ต้นทุนสูง	-โรคแมลง	-ต้นทุนสูง -ความรู้การผลิต	-ไม่ติดผล -โรคแมลง

การเลี้ยงสัตว์และแมลงพื้นเมือง

แมลงพื้นบ้าน

แมลงพื้นบ้านที่เลี้ยงมากที่สุดในตำบลนาสีนวนได้แก่ จิ้งหรีด รองลงไปคือเลี้ยงไหม จิ้งหรีดพึ่งทำการเลี้ยงมาประมาณ 3-4 ปี มีตลาดรองรับ จึงมีแนวโน้มเลี้ยงอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน ส่วนการเลี้ยงไหมเลี้ยงในวงแคบๆ เฉพาะผู้ที่เคยเลี้ยงมาเป็นประจำเท่านั้นไม่มีการขยายเพิ่ม เนื่องจาก เกษตรกรขาดพื้นที่ปลูกหม่อน

ชนิดสัตว์และแมลงพื้นบ้านที่เลี้ยงในตำบลนาสีนวน มีดังนี้

1. โคพื้นเมือง/โคลูกผสม จำนวน 234 ครัวเรือน 1719 ตัว
2. โคนม จำนวน 2 ครัวเรือน 66 ตัว
3. กระบือ จำนวน 98 ครัวเรือน 220 ตัว
4. สุกร จำนวน 42 ครัวเรือน 3,786 ตัว
5. ไก่พื้นเมือง จำนวน 1,230 ครัวเรือน 18,303 ตัว
6. เป็ด จำนวน 143 ครัวเรือน 8,192 ตัว

ตารางที่ 6 แสดงข้อมูลการผลิตและเทคโนโลยีการผลิตสัตว์แมลงพื้นเมือง

ข้อมูลการผลิต	ชนิดสัตว์					
	โคเนื้อ	โคนม	กระบือ	สุกร	ไก่บ้าน	เป็ด
1.ครัวเรือนที่เลี้ยง	234	2	98	42	1,230	143
2. จำนวนสัตว์	1,719	66	220	3,786	18,303	8,192
- เฉลี่ย/ครัวเรือน	7	33	2	90	14	57
3พันธุ์ที่นิยมเลี้ยง	ลูกผสม	ขาวดำ	พื้นเมือง	ลูกผสม	พื้นเมือง	เป็ดเทศ
- แหล่งพันธุ์	ท้องถิ่น	ตนเอง	ทองถิ่น	ท้องถิ่น	ท้องถิ่น	ท้องถิ่น
4. โรคระบาดที่พบ	-	-เต้านมอักเสบ	-	ท้องเสีย	อหิวาต์	อหิวาต์
- การป้องกัน	-	-ฉีดยา	-	สุขาภิบาล	-	-
- การรักษา	-	ยืนโรง	-	ฉีดยา	-	-
5. วิธีเลี้ยงส่วนใหญ่	ปล่อยทุ่ง	ครัวเรือน	ปล่อยทุ่ง	ขังคอก	ปล่อยลาน	ปล่อยลาน
- แรงงาน	ครัวเรือน		ครัวเรือน	ครัวเรือน	ครัวเรือน	ครัวเรือน
		-ไม่คุ้มทุน				
6. ปัญหาที่พบ	-ไม่มีที่เลี้ยง -ผสมไม่ติด -ไข้เห็บ		-ขาดแคลนหญ้า	-ต้นทุนสูง	-โรคระบาด	-โรคระบาด

ด้านประมง

1.การเลี้ยงปลา ในตำบลนาสีนวนส่วนใหญ่จะเลี้ยงปลาในพื้นที่โครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าและแหล่งน้ำธรรมชาติอื่นๆขนาดบ่อประมาณ 400 – 1,000 ตารางเมตร ประเภทปลาที่เลี้ยง เช่น ปลานิล ปลาไน ปลาตะเพียน ปลาดุก ใช้เวลาเลี้ยงจนพอจำหน่าย ปลานิล ปลาไน ปลาตะเพียน 8 – 10 เดือน ปลาดุก 45 – 55 วัน

2.การเลี้ยงกบ เกษตรกรเลี้ยงโดยการทำบ่อ(คอก) ปูพื้นด้วยพลาสติก ขนาดประมาณ 6 – 8 ตารางเมตร/บ่อ แล้วใช้มุ้งเขียวล้อมรอบกันกระโดดหนี การเลี้ยงใช้เวลาประมาณ 5 เดือนก็จับจำหน่ายได้ (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 ต้นทุนและรายได้จากการประมง

ข้อมูลการเลี้ยง	เลี้ยงปลาในบ่อดิน	เลี้ยงกบในบ่อพลาสติก
1.จำนวนครัวเรือน	136	20
2.จำนวนบ่อ	163	80
- เฉลี่ย/ครัวเรือน	1	2
3.ต้นทุนการผลิต		
3.1 ต้นทุนคงที่		
- ค่าขุดบ่อ และเตรียมบ่อ	15,000	260
3.2 ต้นทุนผันแปร		
- ค่าพันธุ์	300	300
- ค่าอาหาร	1,500	740
รวม	33,000	1,300
4.ผลผลิต (กก.)	600	220
5.ราคา (บาท/กก.)	40	70
6. รายได้ (บาท)	24,000	15,400

1.2 ข้อมูลทางเศรษฐกิจ

อาชีพและจำนวนผู้ประกอบอาชีพ

ตารางที่ 8 แสดงอาชีพและแรงงานผู้ประกอบอาชีพ

อาชีพ	ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพ		แรงงานที่ประกอบอาชีพ		แรงงานเฉลี่ย/ครัวเรือน
	จำนวน	เปอร์เซ็นต์	จำนวน	เปอร์เซ็นต์	
1. เกษตรกร	2,052	92.3	4,485	81.9	2
2. ค้าขาย	94	4.2	106	1.9	1
3.รับราชการ	61	2.8	82	1.5	1
4. ลูกจ้าง	160	7.2	216	3.9	1
5. รับจ้างหลังฤดูทำนา	146	6.7	194	3.5	2

สรุป เกี่ยวกับอาชีพของคนในตำบลนาสีนวน

อาชีพหลักส่วนใหญ่ได้แก่การทำนา ขณะเดียวกันก็มีอาชีพรองคือรับจ้างทั่วไป ค้าขาย บริการ และช่างฝีมือ ซึ่งสามารถให้ผลตอบแทนที่เป็นมูลค่าสูงกว่า เพราะพื้นที่การเกษตรถือครองต่อครัวเรือนมีไม่มากนัก กอปรกับภาคการผลิตทางการเกษตรประสบภัยธรรมชาติ ต้นทุนสูง ราคาไม่แน่นอน ครัวเรือนที่ทำงานราชการ และลูกจ้างมีอาชีพทางการเกษตรควบคู่ไปด้วย จึงพอสรุปได้ว่าอาชีพของคนส่วนใหญ่ในตำบลนาสีนวน มีอาชีพที่หลากหลายไม่สามารถแยกแยะให้ชัดเจนได้

รายได้ของครัวเรือน

รายได้ของครัวเรือนคือการขายผลผลิตทางการเกษตร เช่น ข้าว สัตว์ และการเกษตรอื่นๆ เช่น ปลา ไร่นาสวนผสม แรงงานส่วนหนึ่งจะหารายได้นอกภาคเกษตร เช่น รับจ้างทั่วไป ค้าขาย (รถเร่) คนวัยหนุ่มสาวไปทำงานที่กรุงเทพฯ และส่งเงินให้ทางบ้าน

ตารางที่ 9 แสดงรายได้/ครัวเรือน/ปีตามที่มาของรายได้

ที่มาของรายได้	จำนวนครัวเรือน	รายได้สุทธิเฉลี่ย/ครัวเรือน/ปี
- ด้านพืช	2,025	30,000
- ด้านสัตว์	232	30,000
- ด้านประมง	140	15,000
- นอกภาคเกษตร (รับจ้าง, ค้าขาย)	180	50,000

สรุปเกี่ยวกับรายได้ของครัวเรือนที่เป็นเงินสดยังไม่หักค่าใช้จ่าย ในรอบปีที่ผ่านมา เป็นที่น่าสังเกตุว่ารายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย/ครัวเรือน/ปี จะมากกว่ารายได้ในภาคเกษตร ทั้งนี้มีสาเหตุหลายประการ ได้แก่ ราคาผลผลิตตกต่ำ ต้นทุนสูง ภัยธรรมชาติ

รายจ่ายของครัวเรือน

รายจ่ายของครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นค่าลงทุนภาคเกษตรเช่น ค่าเตรียมดิน ค่าปุ๋ย ค่าจ่างแรงงาน บางครัวเรือนที่ส่งลูกเรียนระดับสูง จะมีค่าใช้จ่ายค่าเล่าเรียนบุตรจ่ายในการทำบุญแประเพณีซึ่งเป็นการระดมทุนจากทุกครัวเรือน จ่ายเพื่อความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน เช่นเครื่องอุปโภค บริโภค เป็นที่น่าสังเกตว่าปัจจุบันมีพ่อค่านำเครื่องใช้ไฟฟ้ามาให้ผ่อนส่งกันแทบทุกอย่าง รายจ่ายในส่วนนี้จึงเพิ่มจำนวนครัวเรือนขึ้นเรื่อย ๆ

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนเงินรายจ่าย/ครัวเรือน/เดือน

เงินรายจ่าย	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
-น้อยกว่า 2.000 บาท	223	10.1
-2.000 -3.999 บาท	557	25.4
-4.000- 5.999 บาท	438	19.9
-6.000-7.999 บาท	457	20.8
-8.999-9.999 บาท	297	13.5
-มากกว่า10.000 บาท	221	10.0
รวม	2,193	100

แรงงานและการเคลื่อนย้ายแรงงาน

1. ประชากรวัยแรงงาน 5476 คน (54% ของประชากรทั้งหมด)

- ชาย 2844 คน
- หญิง 2632 คน

แรงงานเฉลี่ย/ครัวเรือน 2 คน

2. ทำการเกษตรของตนเอง 1892 ครัวเรือน 4.485 คน
3. รับจ่างทำงานในช่วงว่างจากงานของตนเอง 146 ครัวเรือน 194 คน
4. แรงงานที่ทำนอกตำบล 166 ครัวเรือน 194 คน

- ชาย 112 คน
- หญิง 82 คน
- อายุระหว่าง 20- 35 ปี
- ส่วนใหญ่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมในกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง

5. อัตราค่าจ้าง

ตารางที่ 11 อัตราค่าจ้างแรงงานในท้องถิ่น

รายการจ้าง	ค่าจ้าง(บาท)	หมาย
1.ค่าจ้างภาคเกษตร		
- ไถ เตรียมดิน	500	ค่ารถไถใหญ่
-ปลูก	300	ค่าจ้างปักดำ
-ปราบศัตรูพืช	150	ค่าจ้างปราบวัชพืช
-เก็บเกี่ยว	700	เครื่องจักร
2.นอก	300 - 350	
ภาค		
เกษตร		
- รับจ้าง (งานก่อสร้าง)		

ต้นทุนการผลิตพืช

ตารางที่ 12 ต้นทุนการผลิตพืช/ไร่

รายการ	ข้าวนาปี (นาดำ)	ข้าวนาปี (นาหว่าน)	ข้าวโพดฝักสด	ข้าวนาปรัง
1.ค่าปัจจัยการผลิต				
- ค่าพันธุ์	75	300	300	300
-ค่าปุ๋ยเคมี	280	280	500	800
- ค่าสารเคมี	200	200	100	200
- ค่าปุ๋ยอินทรีย์	-	-	200	-
2. ค่าจ้างแรงงาน				
- ค่าไถที่	300	200	200	200
- ค่าปักดำ,หว่าน	650	-	-	-
- ค่าจ้างเก็บเกี่ยว	600	600	-	600
- ค่าอื่นๆ เช่น ค่าน้ำค่าขนย้าย	150	130	150	280
รวม	2,255	1,790	1,450	2,380
-ผลผลิต (กก./ไร่)	500	480	950	700
- ต้นทุนการผลิต/กก.	4.51	3.56	1.52	3.40

ต้นทุนการผลิตสัตว์และแมลงพื้นบ้าน

ตารางที่ 13 ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย/ตัว/ปี

รายการ	ชนิดสัตว์						แมลง
	โคเนื้อ	โคนม	กระบือ	สุกร	เป็ดเทศ	ไก่บ้าน	จิ้งหรีด
1. ค่าวัสดุการเกษตร							
- ค่าพันธุ์	20,000	25,000	16,000	1,200	300	90	50
- ค่าอาหาร	2,200	15,000	-	3,500	600	80	170
- ค่าเวชภัณฑ์	200	2,000	100	100	100	50	-
- ค่าเรือนโรง,อุปกรณ์	2,000	2,500	2,000	10,000	200	100	250
- ค่าน้ำ,ค่าไฟ	200	500	-	70	-	-	-
2. ค่าจ้างแรงงาน	-	-	-	-	-	-	-
- ค่าจ้างขนส่งน้ำนมดิบ	-	2,000	-	-	-	-	-
3. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	250	-	-	-	-	-	-

รวม	24,850	38,000	18,100	14,870	1,200	320	470
4. ราคาจำหน่าย	1,300	50,000	13000	4000	300	80	100

หมายเหตุ จิ้งหรีด คิดจาก 1 ขัน เลี้ยงในท่อซีเมนต์ 1 ท่อ ราคาขายเป็นบาท/ กิโลกรัม

ข้อมูลการตลาด

มองในแง่การซื้อปัจจัยการผลิต และแหล่งจำหน่ายผลผลิตการเกษตร ได้ดังนี้

รายการ	แหล่งที่เกษตรกรนิยมไปซื้อปัจจัยการผลิต			แหล่งที่เกษตรกรขายปัจจัยการผลิต		
	อันดับ1	อันดับ2	อันดับ3	อันดับ1	อันดับ2	อันดับ3
พืช - ข้าว	กาฬสินธุ์	มหาสารคาม	ท้องถิ่น	มหาสารคาม	กาฬสินธุ์	อ.เชียงยืน
- พืชไร่	มหาสารคาม	อ.เชียงยืน	อ.กันทรฯ	อ.เชียงยืน	กาฬสินธุ์	มหาสารคาม
-ไม้ผล,ไม้ยืนต้น	พ่อค้าเร่	มหาสารคาม	กาฬสินธุ์	ท้องถิ่น	อ.กันทรฯ	มหาสารคาม
- พืชผัก	มหาสารคาม	อ.กันทรวิชัย	อ.เชียงยืน	ท้องถิ่น	อ.กันทรฯ	มหาสารคาม
- เห็ดนางฟ้า	กาฬสินธุ์	มหาสารคาม	อ.เชียงยืน	ท้องถิ่น	มหาสารคาม	ลูกค้าจร
สัตว์- โคเนื้อ	ท้องถิ่น	กาฬสินธุ์	มหาสารคาม	ท้องถิ่น	ลูกค้าจร	ตลาดนัด
-โคนม	มหาสารคาม	อ.เชียงยืน	กาฬสินธุ์	อ.กันทรฯ	มหาสารคาม	ลูกค้าจร
- กระบือ	ท้องถิ่น	กาฬสินธุ์	มหาสารคาม	ท้องถิ่น	ลูกค้าจร	-
- สุกร	มหาสารคาม	อ.เชียงยืน	อ.กันทรฯ	ท้องถิ่น	ลูกค้าจร	-
- เป็ด,ไก่	ท้องถิ่น	อ.เชียงยืน	มหาสรคาม	ท้องถิ่น	มหาสารคาม	อ.กันทรฯ
ประมง - ปลา	อ.เชียงยืน	อ.โกสุมฯ	มหาสารคาม	ท้องถิ่น	มหาสารคาม	ลูกค้าจร

วิถีการตลาด

วิถีตลาดข้าวเปลือก

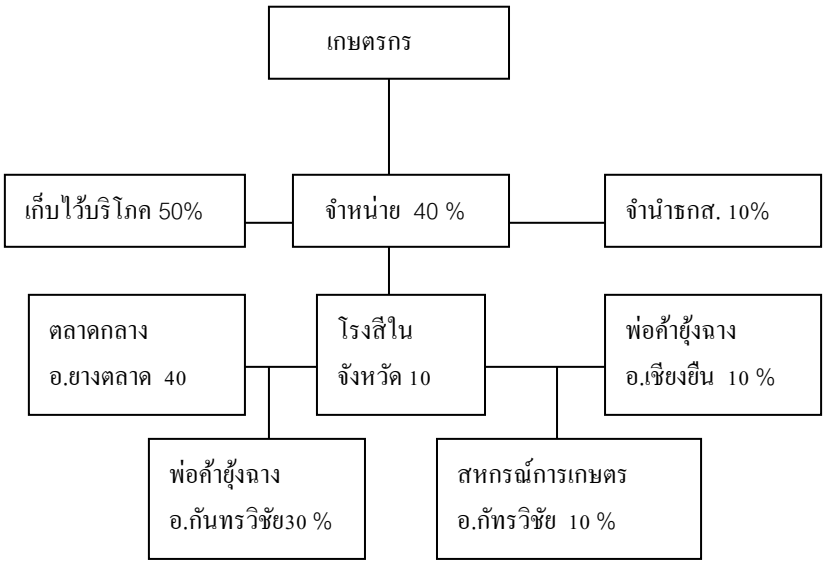

วิถีตลาดน้ำนมดิบ

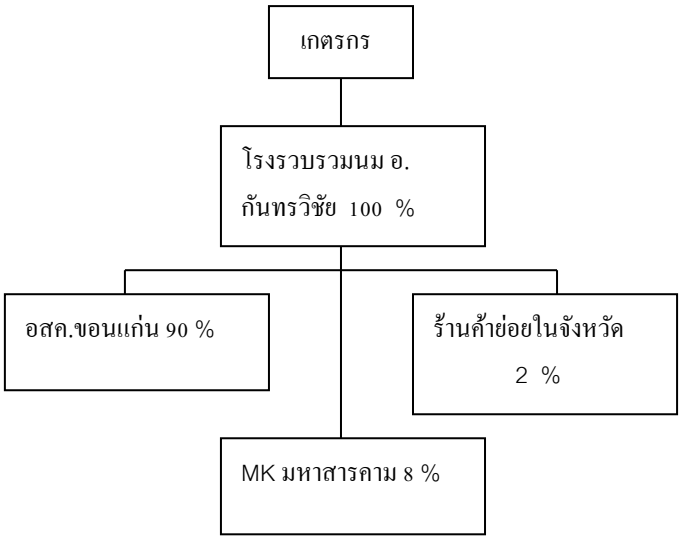

1.3 ข้อมูลด้านสังคม

ครัวเรือนและประชากร

ตารางที่ 14 แสดงครัวเรือนและประชากร

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	จำนวนครัวเรือน		จำนวนประชากร	
		ครัวเรือนทั้งหมด	ครัวเรือนเกษตรกร	ชาย	หญิง
1	นาสีนวน	118	112	230	449
2	ตำแย	94	93	169	343
3	หนองคู	88	85	158	330
4	หวาย	128	125	219	426
5	ทัน	151	148	287	544
6	โพธิ์มี	107	106	250	464
7	หนองเม็ก	137	133	296	590
8	หนองอุ่ม	94	91	136	270
9	แหย่ง	74	73	119	243
10	เขวาโดน	90	78	145	297
11	แสนสุข	106	105	162	335
12	หนองอุ่ม	125	123	196	384
13	ดอนก้านตง	30	30	66	133
14	นาสีนวน	120	118	251	478
15	หนองโดน	104	104	195	374
16	โนนสะอาด	46	46	94	203
17	นาสีนวน	195	188	287	563
18	นาสีนวน	111	109	223	438

19	โพมีธิ์	113	112	272	532
20	หวาย	106	106	187	382
21	เขวาโดน	68	68	134	272
22	หนองอุ่ม	143	140	229	468
23	หนองอุ่ม	147	144	224	417
24	ตำแย	104	103	199	389
25	แหย่ง	67	67	117	233
26	ทัน	69	69	132	287
27	แสนสุข	84	83	141	283
	รวม	2,819	2,713	5,118	10,108

ศาสนา ประเพณี และความเชื่อ

ชาวบ้านทั้งหมดในตำบลนาสีนวน นับถือศาสนาพุทธ มีวัด 14 แห่ง สำนักสงฆ์ 1 แห่ง อุโบสถ 6 แห่ง วัดถือว่าเป็นศูนย์กลางและเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและประเพณี คนแก่จะเข้าวัดจำศีลในวันพระ และมีการทำบุญตักบาตรในตอนเช้า ช่วงเพลก็มีการนำปิ่นโตมาถวายเพล

พิธีกรรมทางศาสนาที่ชาวบ้านได้ยึดถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ คือการทำบุญ ฮีตสิบสองครองสิบสี่ เช่น

เดือนอ้าย บุญเข้ากรรม บุญขึ้นปีใหม่

เดือนยี่ บุญคูนลาน

เดือนสาม บุญข้าวกี่

เดือนสี่ บุญเผวด หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าบุญมหาชาติ

เดือนห้า บุญสงกรานต์ มีการรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ และสรงน้ำพระในตอนเย็น

เดือนหก บุญบั้งไฟ เป็นการจุดเพื่อขอฝนให้ตกต้องตามฤดูกาล

เดือนเจ็ด บุญเบิกบ้าน บุญเลี้ยงผีปู่ตา

เดือนแปด บุญเข้าพรรษา ชาวบ้านจะนำผ้าอาบน้ำฝนไปถวายพระที่วัด

เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน โดยจะทำของกินอุทิศส่วนกุศลให้ญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว รวมทั้งผีไม่มีญาติ ชาวบ้านจะนำห่ออาหารทั้งคาวหวาน หมากพลู บุหรี่ แล้วนำไปวางไว้บนพื้นดิน รั้ว กิ่งไม้

เดือนสิบ บุญข้าวสาก จะเหมือนบุญข้าวประดับดินแต่จะนำไปเลี้ยงผีตาแฮกที่ทุ่งนา

เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา ชาวบ้านจะตักบาตรเทโว มีการเวียนเทียนและเล่นโคม

เดือนสิบสอง บุญกฐิน ชาวบ้านจะทำต้นกฐินขึ้นมาในแต่ละบ้าน หรือรวมกลุ่มกัน แล้วนำข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ นำไปปักไว้ที่ต้นกฐิน แล้วนำไปถวายวัด

การรวมกลุ่มเพื่อการประกอบอาชีพ

ตำบลนาสีนวนมีกลุ่มต่างๆที่ก่อตั้งขึ้นมา มีในพื้นที่หมู่บ้านต่างๆดังนี้

1. กลุ่มเกษตรกรทำนานาสีนวน ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2540 สมาชิกปัจจุบัน 183 คน

สภาพ ปัจจุบันไม่ได้ดำเนินกิจกรรมอะไร สมาชิกบางคนยืมเงินไปแล้วไม่มีเงินคืนทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมอื่นๆได้

2. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร บ้านแสนสุข หมู่ที่ 11 ,27 ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2530 สมาชิก15 คน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโพธิ์มี หมู่ที่ 6 สมาชิก 54 คน ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2543

สภาพ มีกิจกรรมดำเนินการต่อเนื่อง ได้แก่ การทอผ้าไหม (บ้านแสนสุข) ผลิตปีละ 40-60 หลา และเคยได้รับรางวัลสินค้าชุมชนยอดเยี่ยมประเภทผ้าไหม การทำแชมพู น้ำยาล้างจาน และขนม (บ้านโพธิ์มี) แต่โตรวมแล้วทั้งสองกลุ่มยังขาดประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจในระดับที่โตขึ้น

3. กลุ่มเกษตรอินทรีย์ยั่งยืน บ้านทัน หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 26 จัดตั้งเมื่อปี 25561 สมาชิก 25 คน

สภาพ เป็นกลุ่มที่พัฒนามาจากความร่วมมือของผู้นำหมู่บ้านและสมาชิก โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรคอยเป็นที่ปรึกษา กลุ่มมีความเข้มแข็งจากผู้นำกลุ่มเป็นคนมุ่งมั่น และศึกษาค้นคว้าความรู้สมัยใหม่เป็นประจำ

4. กลุ่มผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน จำนวน 2 กลุ่ม คือกลุ่มบ้านทัน หมู่ที่ 2 ก่อตั้งเมื่อ ปี 2558 สมาชิก 30 คน และกลุ่มบ้านแสนสุข หมู่ที่ 11 ก่อตั้งเมื่อปี 2549 สมาชิก 40 คน

สภาพ ผลการดำเนินงานกลุ่มอยู่ในเกณฑ์ดี แต่มีข้อบกพร่องเรื่องเมล็ดพันธุ์ ยังต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นพันธุ์ที่ดีมีคุณภาพเชื่อได้ เพราะปัญหาการทำนาไม่สามารถควบคุมน้ำได้

5. กลุ่มส่งเสริมอาชีพผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เป็นกลุ่มที่ก่อตัวขึ้นตามนโยบายจังหวัด เมื่อปี 2548 สมาชิกเกือบทั้งหมดจากชุมชนบ้านหนองอุ่ม ปัจจุบันมี 56 คน และได้รับการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์การผลิตปุ๋ยจาก อบต.นาสีนวน

สภาพ มีการดำเนินการผลิตปุ๋ย ปีละประมาณ 25 ตันและใช้ในหมู่สมาชิก เกษตรกรในพื้นที่เป็นหลักและค่อยๆพัฒนาขยายขึ้นเรื่อยๆ

6.กลุ่มศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองชุมชน บ้านหนองคู หมู่ที่ 3 จัดตั้งเมื่อปี 2561 สมาชิก 20 ราย

สภาพ เป็นกลุ่มที่ตั้งขึ้ใหม่ มีความร่วมไม้ร่วมมือกันดี แต่สภาพพื้นที่โครงการ ไม่ค่อยเหมาะนัก เนื่องจากเป็นพื้นที่อาศัยน้ำฝน ไม่มีระบบน้ำ จึงมักประสบปัญหาภัยธรรมชาติ

7. กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหม บ้านนาสีนวน หมู่ที่ 17 หมู่ที่ 14 ก่อตั้งเมื่อปี 2562 สมาชิกทั้งหมด 50 ราย มีโรงเลี้ยงไหมวัยอ่อน 1 โรง เป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นใหม่ ยังไม่ดำเนินการเลี้ยง แต่ได้เตรียมความพร้อมด้านต่างๆไว้

8. กลุ่มอาชีพเลี้ยงหมูครบวงจร ร่วมกับบริษัทเอกชน ก่อตัวเมื่อปี 2545 ที่บ้านทัน หมู่ที่ 5และบ้านแหย่ง สมาชิก 15 รัวเรือน เลี้ยงหมูรุ่นละ 200 ตัว/ราย

สภาพ เป็นการเลี้ยงแบบปราณีต ภายใต้การควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่บริษัท

7.กลุ่มทอเสื่อกกและแปรรูปกก อยู่ที่หมู่ที่ 9 ดำเนินการเชิงธุรกิจชุมชน มีสินค้าจากผลิตภัณฑ์กก การดำเนินงานค่อนข้างดี สมาชิก 30 คน ส่วนกลุ่มเสื่อกกหมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 12 จัดเป็นกลุ่มระดับปานกลาง

บทที่ 2

สังเคราะห์ชุมชน และสถานการณ์ของชุมชน

สภาพปัญหาและความสำคัญเร่งด่วน

ปัญหาและกลุ่มปัญหา	สภาพปัญหา	หมู่บ้าน	ความสำคัญเร่งด่วน
1.ปัญหาด้านกายภาพ			
- น้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอ	-แหล่งน้ำธรรมชาติตื้นเขิน -ครองส่งน้ำไม่สะดวก ไม่ทั่วถึง	หมู่1-27	สำคัญและเร่งด่วน
-ภัยธรรมชาติ (แล้ง น้ำท่วม)	-เป็นปัญหาซ้ำซากทุกปี	หมู่1-27	สำคัญและเร่งด่วน
-ดินเสื่อมคุณภาพ	-ดินส่วนใหญ่มีสภาพเป็นกรด -ขาดการบำรุงรักษาอย่างจริงจัง	หมู่1-27	สำคัญและเร่งด่วน
-ไฟฟ้าเพื่อการเกษตร	-เกษตรกรมีความต้องการไฟฟ้าเพื่อใช้กับเครื่องมือการเกษตร เพื่อการทำเกษตรแบบปราณีต	หมู่1-27	สำคัญแต่รอได้
2.ปัญหาด้านชีวภาพ			
-โรค แมลง ศัตรูพืช	-การทำนาหว่านทำให้มีปัญหาโรค แมลง รวมทั้งวัชพืชมากขึ้น	หมู่1-27	สำคัญและเร่งด่วน
-โรคระบาดสัตว์ปีก	-การเลี้ยงสัตว์แบบปล่อยลานทำให้สุขาภิบาลสัตว์ยาก	หมู่1-27	สำคัญแต่ไม่เร่งด่วน
-แมลงศัตรูธรรมชาติถูกทำลาย	-มีการใช้สารเคมีแบบรู้เท่าไม่ถึงการ,ทำลายธรรมชาติ	หมู่1-27	สำคัญแต่ไม่เร่งด่วน
-ขาดความรู้การจัดการผลผลิตเกษตร	-ผลิตออกมาพร้อมกันทำให้ราคาตก ไม่มีความรู้การเพิ่มมูลค่า	หมู่1-27	สำคัญแต่รอได้
3.ปัญหาด้านเศรษฐกิจ			
- หนี้สินของเกษตรกร	-ส่วนใหญ่เกษตรกรจะเป็นหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบ	หมู่1-27	สำคัญและเร่งด่วน
-ว่างงานหลังฤดูทำนา	-ไม่มีอาชีพเสริมที่ผลตอบแทนดี ขาดความรู้และประสบการณ์	หมู่1-27	สำคัญและเร่งด่วน
-ต้นทุนการผลิตสูง	-ปุ๋ยเคมีราคาแพงแต่เกษตรกรก็ยังใช้อย่างไม่ลดละเพราะความเคยชิน การผลิตจ้างแทบทุกอย่าง	หมู่1-27	สำคัญและเร่งด่วน
-ขายผลผลิตไม่คุ้มทุน	-ราคาผลผลิตไม่แน่นอน แต่ราคาปัจจัยการผลิตแน่นอน	หมู่1-27	สำคัญแต่รอได้
-ขาดเงินลงทุนประกอบอาชีพ	-ค่าครองชีพสูงขึ้น เงินออมน้อยลง,ใช้จ่ายในทางไม่ถูก	หมู่1-27	สำคัญและเร่งด่วน
-ขาดความรู้และข้อมูลข่าวสารการตลาด	- ส่วนใหญ่เกษตรกรมีความรู้ต่ำไม่สนใจใฝ่รู้	หมู่1-27	สำคัญแต่รอได้
4.ปัญหาด้านสังคม			
-ขาดแคลนแรงงานภาคเกษตร	-เยาวชนรุ่นใหม่ไม่สนใจอาชีพเกษตรกรรม	หมู่1-27	สำคัญแต่ไม่เร่งด่วน
-การรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพมี	-ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มจัดตั้งโดยทาง	หมู่1-27	สำคัญแต่ไม่เร่งด่วน

น้อย	ราชการไม่ได้เกิดจากการสมัครใจ กลุ่มยังขาดทักษะการจัดการ		

สรุป ลำดับความสำคัญของปัญหา ความต้องการของชุมชนตำบลนาสีนวน

1. ขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
2. หนี้สินภาคประชาชน
3. ภัยธรรมชาติ
4. ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
5. ไม่มีเงินทุนประกอบอาชีพ
6. ว่างงานหลังฤดูทำนา
7. ต้นทุนการผลิตสูง
8. ขายผลผลิตไม่ได้ราคา
9. ขาดความรู้การจัดการผลผลิตเกษตรพืช-สัตว์
10. ขาดแคลนแรงงานภาคการเกษตร
11. การรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพมีน้อย
12. ไฟฟ้าเพื่อการเกษตร
13. โรคระบาดสัตว์ปีก
14. แมลงศัตรูธรรมชาติถูกทำลาย
15. ความรู้และข้อมูลการตลาด

ศักยภาพของชุมชน

1. ที่ตั้งและอาณาเขต อยู่ไม่ห่างจากจังหวัดขอนแก่น กาฬสินธุ์ ระยะทางถึงขอนแก่น 50 กิโลเมตร ถึงกาฬสินธุ์ 30 กิโลเมตร มีรถโดยสารประจำทางวิ่งผ่านสายมหาสารคาม-ขอนแก่น สามารถผลิตสินค้าป้อนตลาดใกล้เคียงได้

2. สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า มีอยู่ 2 จุด พื้นที่ 4,200 ไร่สามารถปลูกพืชได้ทุกฤดู

3. แหล่งน้ำธรรมชาติ ได้แก่ห้วยเชียงส่ง ไหลผ่านพื้นที่ 9 กิโลเมตร ห้วยสายคอผ่าน 3 กิโลเมตร ห้วยสีดาผ่าน 4.5 กิโลเมตร นอกจากนี้ยังมีแหล่งน้ำอื่นๆอี 17 แห่ง พื้นที่รวม 314 ไร่

4. แหล่งความรู้วิชาการ

- ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีเฉลิมพระเกียติมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

-ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ตำบลนาสีนวน ตั้งอยู่ที่ อบต.นาสีนวน

-ศูนย์เรียนรู้ชุมชน ตั้งอยู่ที่ อบต.นาสีนวน

5. องค์กรด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย สถานีตำรวจภูธรนาสีนวน

6. องค์กรด้านสุขภาพอนามัย มีสถานีอนามัย 2 แห่ง

7. องค์กรด้านการศึกษา มีโรงเรียนระดับประถม 8 แห่ง ระดับมัธยม 1 แห่ง

8. ภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถเป็นจุดเรียนรู้ในชุมชนได้ เช่น

กิจกรรม	เกษตรกรที่มีความสามารถเป็นที่ยอมรับ	ระดับภูมิปัญญา
1. ไร่นาสวนผสม	นายไพบูลย์ พุฒเขียว หมู่ 17	ผลิต/จัดการ/แปรรูป/เป็นวิทยากรได้
2. เกษตรทฤษฎีใหม่	นายไพบูลย์ ไชยสมบัติ หมู่ 2	ผลิต/จัดการ/แปรรูป/เป็นวิทยากรได้
3. การเลี้ยงกบ	นายทนง ทองเนตร หมู่ 20	ผลิต/จัดการ/เป็นวิทยากรได้
4. การเพาะเห็ดนางฟ้า	นายประจักร์ อันทะศรี หมู่ 8	ผลิต/จัดการ/แปรรูป/เป็นวิทยากรได้
5.น้ำหมักชีวภาพ,สารชีวภัณฑ์	นายเสริมศักดิ์ มุสิกวุมติ หมู่.5	ผลิต/จัดการ/เป็นวิทยากรได้
6.ผ้าพื้นเมืองย้อมคราม	นางสำรวย อินทา หมู่.17	ผลิต/จัดการ/แปรรูป/เป็นวิทยากรได้
7.การเลี้ยงปลา	นายแสงจันทร์ อันทะศรี หมู่ 14	ผลิต/จัดการ//เป็นวิทยากรได้
8. การเลี้องโคนม	นายเผย รอดทอง หมู่.17	ผลิต/จัดการ/เป็นวิทยากรได้
9.การปลูกผัก	นางวันทอง เหล่ามาลา หมู่ 8	ผลิต/เป็นวิทยากรได้

วิสัยทัศน์หรือภาพฝันของชุมชนตำบลนาสีนวน

ภาพฝัน	แนวทางสู่ฝันที่เป็นไปได้
ฝันของบุคล	
* ขายผลิตได้ราคาสูง	- กระจายการผลิต เพิ่มคุณภาพ การแปรรูป
* มีอาชีพ มีรายได้ตลอดปี	- มีความรู้หลากหลาย ขยัน อดทน
* บุตรหลานเรียนจบมีงานทำ	- ขยันไม่เลือกงาน
* มีตลาดขายผลผลิต ตลาดชุมชน ตลาดริมทาง	- มีผลผลิตตลอดปี ประชาสัมพันธ์
* หมดหนี้สิน	- ลดอบายมุข ขยัน ประหยัด
* มีความรู้การเกษตรทั้งพืช-สัตว์	- อบรม/ดูงาน สนใจใฝ่รู้ ลองปฏิบัติ
ฝันของชุมชน	
* มีครองส่งน้ำไหลผ่านพื้นที่ทุกหมู่บ้าน	- ศึกษาแหล่งน้ำต้นทุน ดูงบประมาณ ดูแลรักษา
* ดินดี อุดมสมบูรณ์ สิ่งแวดล้อมน่าอยู่	- บำรุงดินด้วยปุยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยพืชสด
* สร้างตลาดชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง	- ศึกษาช่องทางให้แจ่มชัด ประสานงาน สร้างผลผลิต
* ลดการใช้สารพิษ พัฒนาสิ่งแวดล้อม	- เพิ่มความตระหนักรู้ ออกกฎไม่ให้มีสารพิษอันตราย
* มีกลุ่มอาชีพ กลุ่มธุรกิจในหมู่บ้าน	- อดทน รู้รักสามัคคี มีความรู้และสมัครใจ

สังเคราะห์ข้อมูลตำบลนาสีนวน

ประวัติและเงื่อนไขการประกอบอาชีพ

ข้อมูล	10 ปี	5 ปี	ปัจจุบัน	ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น
กานทำนา	-ทำนาข้าวเหนียวและข้าวเจ้าแบบหว่านและดำ เริ่มใช้รถไถเดินตามแทนแรงงานในครัวเรือน	-ทำนาหว่านมากขึ้น เริ่มใช้รถไถแทรกเตอร์ และเครื่องนวดข้าว บางพื้นที่มีนาปรัง เริ่มใช้ปุ๋ยอินทรีย์ พืชสด	-ทำนาหว่านเกือบทั้งหมด ข้าวเจ้ามากกว่าข้าวเหนียว ใช้เครื่องจักร ไถนวดจากการรับจ้าง, เกษตรกรรีบทำนาและใช้เวลาประกอบอาชีพอื่น	-ส่วนใหญ่กระทบฝนทิ้งช่วง ต้นทุนการผลิตสูง เกษตรกรได้รับการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี แรงงานภาคเกษตรลดลง
การเลี้ยงโคกระบือ	-ใช้พันธุ์พื้นเมืองเป็นส่วนใหญ่ ปล่อยเลี้ยงตามธรรมชาติ เริ่มมีโคนมมาเลี้ยง	-มีโคพันธุ์ลูกผสมเพิ่มขึ้น จำนวนกระบือค่อยๆลดลง เริ่มปลูกหญ้า	-โคเป็นพันธุ์ลูกผสมเกือบทั้งหมด มีแปลงหญ้าเพิ่มมากขึ้น	-ได้รับการส่งเสริมการปรับปรุงพันธุ์ การปลูกหญ้าจากทางราชการ
การประมง	-เลี้ยงแบบปล่อยตามไร่นา เป็นพวกปลากินพืช ไม่มีการจัดการ	-เริ่มเลี้ยงปลาในบ่อระบบไร่นาสวนผสม เริ่มเลี้ยงกบแต่ไม่มาก	-หลายครัวเรือนเลี้ยงปลาแบบปราณีต เลี้ยงกบในบ่อพลาสติก	-ทางราชการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง, มีครองส่งน้ำในบางพื้นที่
ไม้ผล ไม้ยืนต้น	-ส่วนมากปลูกพันธุ์พื้นเมืองในสวนหลังบ้าน โดยใช้เมล็ด	-มีไม้ผลพันธุ์ดีแบบกิ่งทาบบริเวณหัวไร่ปลายนา ปลูกไม้ยูคา	-ปลูกไม้ผลหลากหลายชนิด แต่ยังไม่ปลูกเพื่อการค้า ยกเว้นยูคาฯ	-เกษตรกรมีพื้นที่จำกัดปลูกไม่มากนักจึงไม่ค่อยดูแล
การเลี้ยงจิ้งหรีด	-มีการทดลองเลี้ยงไม่กี่ครัวเรือนไม่ประสบผลสำเร็จ	-เกษตรกรได้รับการศึกษาเรียนรู้พัฒนาการเลี้ยงใหม่	-มีพ่อค้าในพื้นที่ส่งเสริมและรับซื้อ – การเลี้ยงเพิ่มขึ้น	-มีพ่อค้าเร่ขายต้น -เป็นอาชีพเสริมทำรายได้ดี ลงทุนต่ำ ตลาดกว้าง
การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม	-ปลูกมาก เลี้ยงมาก โดยใช้พันธุ์พื้นเมือง จำนวนห้าหมู่บ้าน	-ราชการเข้ามาส่งเสริมการใช้พันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูงทั้งหม่อนและไหม	-เกษตรกรเหลือน้อยมาก และกลับมาเลี้ยงพันธุ์พื้นเมือง เพราะเลี้ยงง่ายกว่า	-คนรุ่นใหม่ไม่สนใจการเลี้ยงไหม -พื้นที่ปลูกหม่อนมีน้อย, ไม่มีโรงไหม

สรุป และวิเคราะห์การประกอบอาชีพ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาศึกษาวิเคราะห์จะเห็นว่า เกษตรกรได้พยายามพัฒนาอาชีพของตนมาเรื่อยๆ ตามแต่สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเช่น ปัจจัยเรื่องดินฟ้าอากาศ ราคาผลผลิต แรงงานภาคการเกษตร ปัญหาด้านพลังงานทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น เกษตรกรไม่สามารถทำนาเป็นอาชีพอย่างในอดีตเพียงอาชีพเดียวได้ บางส่วนจึงมองหาอาชีพเสริมอื่นๆ ทั้งอาชีพนอกภาคเกษตร เช่น ค้าขาย รับจ้าง ช่างฝีมือ ซึ่งอาจจะดีกว่าอาชีพเดิมได้

ปัจจุบันภาคราชการได้ให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนการลดต้นทุนการผลิตรวมทั้งพัฒนาคุณภาพมาตรฐานผลผลิตเพื่อให้แข่งขันได้ทุกๆด้าน เกษตรกรได้เห็นความสำคัญและค่อยๆปรับวิธีการผลิตให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐ แต่ดูเหมือนเกษตรกรจะต้องฝ่าฟันปัญหาอุปสรรคอย่างแน่วแน่และตั้งใจจึงจะผ่านพ้นไปได้ เช่น การทำนาโดยลดสารเคมีทุกชนิด การบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุอย่างต่อเนื่อง เกษตรกรต้องตัดนิสัยความเคยชินลงให้ได้จึงจะประสบผลสำเร็จ

การเลี้ยงสัตว์ เป็นอาชีพที่เกษตรกรให้ความสนใจเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากปัญหาการปลูกพืชมีมากกว่าเลี้ยงสัตว์ ปัจจุบันทุกครัวเรือนจะมีสัตว์เลี้ยง(โค กระบือ)ไม่มากก็น้อย แต่ปัญหาภาพรวมในพื้นที่คือไม่มีพื้นที่สำหรับเลี้ยงสัตว์ในฤดูฝนเพราะส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทำนา ผู้มีพื้นที่หัวไร่ปลายนาก็ปรับเป็นแปลงหญ้าเลี้ยงสัตว์เพื่อใช้เลี้ยงสัตว์ของตนและขายให้แก่เกษตรกรรายอื่นด้วย ส่วนการเลี้ยงสุกรเกษตรกรประสบปัญหาค่าอาหารสุกรสูงราคาสุกรต่ำ จึงลดการเลี้ยงไปหลายราย ยกเว้นกลุ่มเลี้ยงสุกรครบวงจรกับบริษัทเอกชนที่มีความผูกพันกันอยู่

การรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพ นับว่ายังมีน้อย กลุ่มมี่มีอยู่แล้วก็ยังไม่เห็นผลงานเป็นรูปธรรมมากนัก เพราะเหตุปัจจัยหลายอย่าง เช่น ความรู้ ประสบการณ์ กรรมการกลุ่ม ทุนดำเนินการ ภาวะการตลาด กลุ่มเหล่านี้ยังต้องพึ่งพาเจ้าหน้าที่รัฐและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงจะพัฒนาต่อไปได้

กลยุทธทางเลือก

1. ลดความเสี่ยงอาชีพการเกษตรโดยส่งเสริมการทำไร่นาสวนผสม เกษตรทฤษฎีใหม่
2. ลดต้นทุนการผลิตโดยส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยพืชสดให้มากขึ้น
3. ส่งเสริมการรวมกลุ่ม วิสาหกิจชุมชน เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การแปรรูป การเพิ่มมูลค่า
4. เน้นการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
5. ส่งเสริมและผลิตพืชปลอดสารพิษและเชื่อมโยงการตลาดทุกระดับ
6. ส่งเสริมการพึ่งพาตนเองระดับครอบครัว ระดับชุมชน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
7. สร้างอาชีพเสริมหลังฤดูทำนา เช่น หัตถกรรม ปลูกพืชสมุนไพร เพาะเห็ด แปรรูปผลผลิต
8. ส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตร เพื่อทดแทนแรงงานคน
9. ส่งเสริมการใช้พลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการเกษตร
10. ส่งเสริมธนาคารน้ำใต้ดิน

บทที่ 3

แนวทางการพัฒนาชุมชน

แผนพัฒนาการเกษตรของตำบลนาสีนวน

แผนถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

1. โครงการส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ
2. โครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน
3. โครงการส่งเสริมการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์
4. โครงการฟาร์มตัวอย่างเกษตรเกษตรทฤษฎีใหม่
5. โครงการเกษตรยังชีพ

แผนลงทุน (แผนธุรกิจชุมชน)

1. โครงการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน
2. โครงการส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด
3. โครงการจัดซื้อเครื่องพ่นยา

แผนปรับปรุงพื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1. โครงการรณรงค์การไถกลบตอฟาง
2. โครงการส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสด

สรุปแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลนาสีนวน

แผนถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

โครงการ/กิจกรรม	เหตุผลประกอบ	วิธีดำเนินการ	ผู้รับผิดชอบ	จำนวนเงิน แหล่งเงิน	ตัวชี้วัด
1.โครงการส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ	-ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ -คืนธรรมชาติให้กับดิน	-คัดเลือกคนเป้าหมายเข้ารับการอบรม -สนับสนุนวัสดุทำปุ๋ยอินทรีย์ -หมู่บ้านหลักหนึ่งบ้าน	-อบต - สำนักงานเกษตรอำเภอ	-20,000บาท -อบต.,สนง.เกษตรอำเภอ	- เกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างต่อเนื่องและผลิตเองได้ -มีหมู่บ้านพัฒนาตัวอย่าง 1 หมู่บ้าน
2.โครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน	-ขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ดี -เป็นแหล่งพันธุ์ในชุมชน	-ประชุมสมาชิกเพื่อถ่ายทอดความรู้การจัดทำแปลงพันธุ์ -สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ดี	-อบต. - สำนักงานเกษตรอำเภอ	-75,000บาท -อบต.,สนง.เกษตรอำเภอ	-ผลิตเมล็ดพันธุ์ได้ 160 ตัน ปลูกในพื้นที่ 10,000 ไร่/ปี
3.โครงการส่งเสริมการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์	-รองรับปริมาณสัตว์เลี้ยงที่เพิ่มขึ้น -แก้ปัญหาขาดแคลนหญ้า	-ดำเนินการในกลุ่มเลี้ยงสัตว์ตำบลนาสีนวน -จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์เพื่อขยายแก่สมาชิก -สนับสนุนพันธุ์พืช,สัตว์	-อบต. - สำนักงานเกษตรอำเภอ	-136,000บาท -อบต.,สนง.เกษตรอำเภอ	-โคกระบือมีหญ้าเพียงพอ -มีแปลงหญ้าเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 100ไร่/ปี
4.โครงการฟาร์มตัวอย่างเกษตรทฤษฎีใหม่	-เป็นจุดเรียนรู้เกษตรทุกสาขา	,ประมงในแปลงตัวอย่าง 1แปลง 15 ไร่	-อบต. -สำนักงาน	-35,000บาท -อบต.,สนง.	-เกษตรกรได้รับการเรียนรู้จาก

5.โครงการเกษตรยั่งยืนพึ่งตนเอง	-สนองนโยบายเศรษฐกิจพอเพียง -สนับสนุนการอาหารปลอดสาร	-ทำแผนถ่ายความรู้ -ดำเนินการปีละ1 หมู่บ้าน ,สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ผัก	เกษตรอำเภอ -อบต. -สำนักงานเกษตรอำเภอ	เกษตรอำเภอ -37,000บาท -อบต.,สนง.เกษตรอำเภอ	ประสบการณ์จริงนำไปปฏิบัติได้ -มีหมู่บ้านต้นแบบเพื่อขยายผลไปหมู่บ้านอื่นๆ

แผนการลงทุน(แผนธุรกิจชุมชน)

โครงการ/กิจกรรม	เหตุผลประกอบ	วิธีดำเนินการ	ผู้รับผิดชอบ	จำนวนเงิน แหล่งเงิน	ตัวชี้วัด
1. โครงการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน	-เสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง	-คัดเลือกตัวแทนกลุ่มเป้าหมาย -ศึกษาดูงาน	-อบต. -สำนักงานเกษตรอำเภอ	-15,000บาท -อบต.,สนง.เกษตรอำเภอ	-กลุ่มมีความเข้มแข็ง -กรรมการมีความรู้ ประสบการณ์6 กลุ่ม
2.โครงการส่งเสริมการใช้พลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการเกษตร	-เป็นพลังงานที่ไม่มีวันหมด ใช้ได้ระยะยาวนาน	-คัดเลือกกลุ่มที่มีความพร้อมอย่างน้อย 7 คนขึ้นไป พื้นที่ 15 ไร่ขึ้นไป	-อบต. -สำนักงานเกษตรอำเภอ	550,000 บาท/กลุ่ม กรมทรัพยากรน้ำ อบจ, อบต	-มีการใช้งานร่วมกัน เกิดการผลิตแบบปราณีต ครบวงจร
3.โครงการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรในกลุ่มเกษตรกร	-เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ทดแทนแรงงานคน	-คัดเลือกกลุ่มศูนย์ข้าวชุมชนที่มีความพร้อม	อบต. -สำนักงานเกษตรอำเภอ	500,000 บาท สนง.เกษตรจังหวัด -จังหวัดมหาสารคาม	-มีการใช้งานร่วมกัน เกิดการผลิตแบบปราณีต ครบวงจร
4. โครงการผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด	-สนองความต้องการในพื้นที่ -ต่อยอดโครงการเดิม	-ดำเนินการในกลุ่มเดิม -สนับสนุนวัสดุดำเนินการ	-อบต. -สำนักงานเกษตรอำเภอ		-กลุ่มผลิตปุ๋ยได้อย่างน้อยปีละ 25 ตัน -มีสมาชิกเพิ่มขึ้นทุกปี
5.โครงการจัดซื้อเครื่องเอนกประสงค์	-เกษตรกปรับเปลี่ยนวิธีการผลิต -สนองความต้องการพ่นสารชีวภาพแทนหว่านปุ๋ยลงดิน	-จัดซื้อ4เครื่องไว้ส่วนกลาง -กำหนดข้อตกลงการยืม	-อบต. -สำนักงานเกษตรอำเภอ	-56,000บาท -อบต.,สนง.เกษตรอำเภอ -48,000บาท -อบต.,สนง.เกษตรอำเภอ	-เป็นเครื่องมือพ่นเอนกประสงค์ ทำให้เกษตรกรสะดวกยิ่งขึ้นและหันมาใช้น้ำชีวภาพมากขึ้น

แผนปรับปรุงฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กิจกรรม/โครงการ	เหตุผลประกอบ	วิธีดำเนินการ	ผู้รับผิดชอบ	จำนวนเงิน แหล่งเงิน	ตัวชี้วัด
1. โครงการรณรงค์การไถกลบตอฟาง	-เพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ให้กับดิน -ลดมลภาวะ	-จัดงานวันรณรงค์ -ผลิตสื่อประชาสัมพันธ์	-อบต. -สำนักงานเกษตรอำเภอ	-56,000บาท -อบต.,สนง.เกษตรอำเภอ	-เกษตรกรลดการเผาฟาง -ดินสมบูรณ์

2.โครงการส่งเสริมการปลูกพืชปัยสด 3.โครงการศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์	- ลดต้นทุนการผลิตในระยะยาว -เพิ่มความสมบูรณ์ให้กับดิน - เพื่อลดสารพิษในสิ่งแวดล้อม ผู้บริโภคปลอดภัย ลดต้นทุนการผลิต	-ประชุมกลุ่มเป้าหมาย -ดำเนินการ2กลุ่ม/ปี -สนับสนุนพันธุ์พืชปุ๋ยสด -จัดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ,จัดทำแปลงทอสอบ	-อบต. -สำนักงานเกษตรอำเภอ -อบต. -สำนักงานเกษตรอำเภอ	-56,000บาท -อบต.,สนง.เกษตรอำเภอ 100,000 บาท -สนง.เกษตรอำเภอ -ระดมทุนจาดสมชิก	-เกษตรกรลดการใช้ปุ๋ยเคมีหันมาใช้พืชปัยสดทดแทนอย่างกว้างขวาง -เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตกลับมาใช้สารอินทรีย์ แทนเคมี

ภาคผนวก

กระบวนการจัดเวทีชุมชน

ครั้งที่	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย	จำนวนชาวบ้านที่ร่วมทั้งหมด	จำนวนเจ้าหน้าที่/หน่วยงาน	จำนวนผู้นำชาวบ้าน/ตำแหน่ง	ผลที่ได้รับ
1.	สร้างจิตสำนึกร่วมให้ชุมชน	60	-สนง.เกษตร 3 คน -อบต.นาสีนวน 1 คน -พัฒนาชุมชน 1 คน -สถานีอนามัย 1 คน -กสน. 1 คน	-ผู้นำชาวบ้านๆละ1-2คน เช่นผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยฯส. อบต. เกษตรกรอาสา, ผู้นำกลุ่มอาชีพ, ผู้นำเยาชน,ปราชญ์ชาวบ้าน	-ผู้นำชาวบ้านได้รับการกระตุ้นให้มีแรงบันดาลใจแก้ไขปัญหาร่วมกัน
2.	เรียนรู้พัฒนาการสังคม	60	-สนง.เกษตร 3 คน -อบต.นาสีนวน 1 คน -พัฒนาชุมชน 1 คน -สถานีอนามัย 1 คน -กสน. 1 คน	-ผู้นำชาวบ้านๆละ1-2คน เช่นผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยฯส. อบต. เกษตรกรอาสา, ผู้นำกลุ่มอาชีพ, ผู้นำเยาชน,ปราชญ์ชาวบ้าน	-ได้ศึกษาศักยภาพและข้อมูลชุมชนทบทวนอดีด
3.	กำหนดแผนชุมชน	60	-สนง.เกษตร 3 คน -อบต.นาสีนวน 1 คน -พัฒนาชุมชน 1 คน	-ผู้นำชาวบ้านๆละ1-2คน เช่นผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยฯส. อบต. เกษตรกรอาสา, ผู้นำกลุ่มอาชีพ, ผู้นำเยาชน,ปราชญ์ชาวบ้าน	-จัดลำดับความสำคัญปัญหาความต้องการของ

4.	ประชาพิจารณแผนชุมชน	60	-สถานีอนามัย 1 คน -กสน. 1 คน -สนง.เกษตร 3 คน -อบต.นาสีนวน 1 คน -พัฒนาชุมชน 1 คน -สถานีอนามัย 1 คน -กสน. 1 คน	-ผู้นำชาวบ้านๆละ1-2คน เช่นผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยฯส. อบต. เกษตรกรอาสา, ผู้นำกลุ่มอาชีพ, ผู้นำเยาชน,ปราชญ์ชาวบ้าน	ตำบล -ได้แผนฉบับสมบูรณ์จากการพิจารณาหลายๆฝ่าย

รายละเอียดโครงการพัฒนาและงบประมาณ

ตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล (พ.ศ.2563 - 2565)

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรระดับตำบล นาสีนวน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

1. แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยี

ที่	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	งบประมาณและที่มา			ผลที่คาดว่าจะได้รับ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
				ปี2564	ปี2565	ปี2566		
1.	โครงการส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ	- โครงการส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรียวัตถุ	-อบรมทุกหมู่บ้านๆ ละ 2 คน -ตัวอย่าง 1 บ้าน	20,000 บาท อบต. สถานีพัฒนาที่ดินเกษตรจังหวัด	20,000บาท อบต. สถานีพัฒนาที่ดินเกษตรจังหวัด	20,000 บาท อบต. สถานีพัฒนาที่ดินเกษตรจังหวัด	-ดินได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น -ลดต้นทุนการผลิต	-อบต -สนง.เกษตรอำเภอฯ
2.	โครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน	-เป็นแหล่งพันธุ์ดีชุมชน -เสริมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง	- 2 จุดๆละ 200 ไร่	75,000 บาท -อบต. -เกษตรจังหวัด	75,000 บาท -อบต. -เกษตรจังหวัด	75,000 บาท -อบต. -เกษตรจังหวัด	-ผลิตพันธุ์ข้าวได้ปีละ 160 ตัน พื้นที่ 10,000 ไร่	-อบต -สนง.เกษตรอำเภอฯ
3.	โครงการส่งเสริมการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์	- จำนวนสัตว์เพิ่มขึ้น -ลดการขาดแคลนหญ้า	- 1 กลุ่ม 140 ไร่/ปี -แปลงสาธิต1 แปลง 5 ไร่	136,000 บาท -อบต. -เกษตรจังหวัด	136,000 บาท -อบต. -เกษตรจังหวัด	136,000 บาท -อบต. -เกษตรจังหวัด	-มีการเลี้ยงสัตว์เพิ่ม -มีพันธุ์หญ้าเพียงพอ	-อบต -สนง.เกษตรอำเภอฯ
4.	โครงการฟาร์มตัวอย่างเกษตรทฤษฎีใหม่	-เป็นแหล่งเรียนรู้เกษตรชุมชน -เสริมเศรษฐกิจพอเพียง	- 1แปลง 15 ไร่	35,000 บาท -อบต. -เกษตรจังหวัด	-	-	-ขยายผลไปสู่เกษตรกรรายอื่นๆ เพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน	-อบต -สนง.เกษตรอำเภอฯ

รายละเอียดโครงการพัฒนาและงบประมาณ

ตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล (พ.ศ.2563 - 2565)

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรระดับตำบล นาสีนวน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยี (ต่อ)

ที่	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	งบประมาณและที่มา			ผลที่คาดว่าจะได้รับ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
				ปี2564	ปี2565	ปี2566		
5.	โครงการเกษตรยั่งชีพ	-สนับสนุนชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเอง	-1 หมู่บ้าน 100 ครัวเรือน/ปี	37,000 บาท -อบต. -เกษตรจังหวัด	37,000 บาท -อบต. -เกษตรจังหวัด	37,000 บาท -อบต. -เกษตรจังหวัด	-มีผัก ผลไม้บริโภคในครัวเรือน -ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้	-อบต -สนง.เกษตรอำเภอฯ

2. แผนลงทุน (แผนธุรกิจชุมชน)

ที่	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	งบประมาณและที่มา			ผลที่คาดว่าจะได้รับ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
				ปี2564	ปี2565	ปี2566		
1.	โครงการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน	-เพิ่มความรู้/ประสบการณ์แก่กลุ่ม	- 2 กลุ่ม 40 คน -อบรม ดูงาน 2 วัน	-15,000 บาท -อบต. -เกษตรจังหวัด	-15,000 บาท -อบต. -เกษตรจังหวัด	-15,000 บาท -อบต. -เกษตรจังหวัด	-กลุ่มเข้มแข็ง มีความรู้ประสบการณ์เพิ่ม	-อบต -สนง.เกษตรอำเภอฯ
2.	โครงการผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด	-ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน -ส่งเสริมใช้ปุ๋ยอินทรีย์	-สนับสนุนวัสดุ 1 กลุ่ม 45 คน	- 56,000 บาท -อบต. -เกษตรจังหวัด	- 56,000 บาท -อบต. -เกษตรจังหวัด	-56,000 บาท -อบต. - เกษตรจังหวัด	- กลุ่มผลิตปุ๋ยได้พอเพียงความต้องการ	-อบต -สนง.เกษตรอำเภอฯ

รายละเอียดโครงการพัฒนาและงบประมาณ

ตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล (พ.ศ.2563 - 2565)

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรระดับตำบล นาสีนวน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

แผนลงทุน (แผนธุรกิจชุมชน) (ต่อ)

ที่	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	งบประมาณและที่มา			ผลที่คาดว่าจะได้รับ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
				ปี2564	ปี2565	ปี2566		
3.	โครงการจัดซื้อเครื่องพ่นเอนกประสงค์	-เพื่อให้บริการแก่เกษตรกร	-จัดซื้อ 4 เครื่อง	-48,000 บาท - อบต. เกษตรจังหวัด	-	-	-เกษตรกรมีเครื่องพ่นเอนกประสงค์ -ประหยัดเวลา	-อบต -สนง.เกษตรอำเภอฯ
4.	โครงการส่งเสริมการใช้พลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการเกษตร	-เพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนผู้ใช้น้ำพลังงานแสงอาทิตย์ (โซลาเซล)	- 4 กลุ่ม 100 ไร่	-2,200,000 บาท อบจ	-	-	-เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอย่างยั่งยืน	-อบจ ,อบต -สนง.เกษตรจังหวัด -สนง.เกษตรอำเภอ
5.	โครงการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรในกลุ่มเกษตรกร	-เพื่อทดแทนแรงงานคน -เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต	- 3 กลุ่ม	- 1,000,000 บาท เกษตรจังหวัด	- 500,000 บาท เกษตรจังหวัด	-	-พัฒนากลุ่มให้เข้มแข็ง -เพิ่มประสิทธิภากการผลิต	สนง.เกษตรจังหวัด -สนง.เกษตรอำเภอ

3. แผนปรับปรุงฟื้นฟูทรัพยากรณ์ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

ที่	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	งบประมาณและที่มา			ผลที่คาดว่าจะได้รับ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
				ปี2564	ปี2565	ปี2566		
1.	โครงการรณรงค์การไถกลบตอฟาง	-เพื่อลดการเผาฟาง -เพิ่มอินทรีย์วัตถุลงดิน	- ตั้งสื่อประชาสัม 11 จุด วันรณรงค์ 1 วัน	-	-56,100 บาท - อบต. -เกษตรจังหวัด	-	-เกษตรกรเห็นความสำคัญการไถกลบตอฟาง	-อบต -สนง.เกษตรอำเภอฯ
2.	โครงการส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสด	- ลดการใช้ปัยเคมี -ปรับปรุงบำรุงดิน	-เกษตรกรผู้นำ 2 กลุ่ม 120 ราย 600 ไร่	-60,000 บาท -อบต. - เกษตรจังหวัด	-60,000 บาท -อบต. - เกษตรจังหวัด	-60,000 บาท -อบต. - เกษตรจังหวัด	-เกษตรกรหันมาใช้ปุ๋ยพืชสดบำรุงดิน - ลดต้นทุนการผลิต	อบต -สนง.เกษตรอำเภอฯ
3.	โครงการศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์	-เพื่อลดการใช้สารเคมี ลดต้นทุนการผลิต -สิ่งแวดล้อมปลอดภัย	-1 กลุ่ม30 ราย	-100,000 บาท -สนงเกษตรจังหวัด อำเภอ			-เกษตรกรมีความรู้และสามารถนำไปปฏิบัติได้เป็นรูปธรรม	-สนง.เกษตรจังหวัด -สนง.เกษตรอำเภอ